تۇرغان شاۋۇدۇن

قەرز قالغان توي

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

تۇرغان شاۋۇدۇن

قەرز قالغان توي

مەسئۇل تەھرىرى: ياسىن ئىمىن

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

1989 - يىل، ئۈرۈمچى

قەرز قالغان توي

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى قۇرۇلۇش يولى 9 - قورۇ)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ چىتەي ئاھىيلىك باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
ئۆلچىمى: 1092 × 787 مم، 32 كەسلەم، باسما تاۋىقى: 4.5
1989 - يىل 3 - ئاي 1 - نەشرى
1990 - يىل 8 - ئاي 1 - بېسىلىشى
ISBN7-5371-0410-7/I·199
سانى: 1—2.250
باھاسى: 1.10 يۈەن

مۇندەرجە

شېئرلار

خەيرلك سەھەر 3
ۋەتەن 4
ۋەتەن — ئانا 5
تەڭرتاغ 6
باھار ھەققدە ناخشا 7
كاككۇك 8
ياشلق باھارى 9
يالقۇنتاغ 10
ئۇرۇمچى كېچسى 11
ئاي يورۇتقان كەڭ دالا 12
يايلاق 13
ئلى يولى 14
سەيلدە 15
ۋسال ئشقى 16
كۆڭۈل ئستكى 17
يارغا سۆز 18

سۆيگۈ 19
مېنى كۈتكىن 20
گىلەمچى قىزلار 21
م . سەپىرىگە 22
ئاخىرقى سوئال 25
ئوغلۇمغا 26
ئېشىك يەنە ئەللىك داۋاننى 27
پارچىلار 30
باللار ناخشىلىرى 33
جەنۇب تەسىراتلىرىدىن تامچىلار 39

ناخشا تېكىستلىرى

سازچىمەن - سازەندىمەن .... [illegible]
قەلبىم ناخشا خۇشتارى 50
ھېيت تەنتەنىسى 51
بۇلبۇل 53
گۈل باغ 54
تاڭ شامىلى 56
گۈزەل ئىلى بويلىرى 57
قوغۇن پىشتى 58
ئورما ناخشىسى 59
قارلىغاچ 60
ئارخېئولوگ ناخشىسى 61

گۈلچى قىزغا 62
قوغۇنچى 63
سېنىڭدەك ياخشى يار يوقتۇر 64
سۆيگۈ قوشىقى 66
گۈل يار 67
دەرد ئەيلىمە 69
يۇرتۇم 70
تۇمەن دەرياسى 71
بىر كۆرۈپ 72
سۆيەر بولساڭ 73
ياشلىق ئالبومى 74
تېنىڭدە زەررە كۈچ بولسا 75
گەر گۈزەللىك ئىزلىسەڭ 76
ئوقۇتقۇچىمەن 77
ناخشا مېنىڭ هاياتىم 78
تولۇن ئاي 79
يار گۈزەل 80
خەلقىم 82
سۆيىمەن 84

داستانلار

قەرز قالغان توي هەققىدە قىسسە 87
ئاق چەك 100

شيئىرلار

خەيرلىك سەھەر

تاڭ ئاتتى سۈزۈلۈپ بېلىق باغرىدەك،
ئوينايدۇ ئۇپۇقتا كۈمۈش رەڭ شولا.
نۇرلىنىپ ئويناتچان قىزلار كۆزىدەك،
نەگىدۇر مۆكمەكتە ئوماق يۇلتۇزلار.

چىللىشىپ خورازلار بەسلەشكىنىدەك،
جاراڭلىق ئۈنىگە كۆمدى يېزىنى.
قوزغىلىپ شوخ شامال مەيىن شىۋىرلاپ،
دىماققا ئۇردى شەبنەم ھىدىنى.

نەدىدۇر چاڭلىداپ سايرايدۇ بۇلبۇل،
سايرىغىن كۈيلەپ بۇ تاڭ سۈبھىسىنى.
خەيرلىك تاڭ سەھەر!
سەن بىلەن يېزام
شان بىلەن باشلايدۇ يەنە بىر كۈننى.

1982-يىل، غۇلجا تۇرپانيۈزى.

ۋەتەن

بەختىيار قىلدى مېنى ۋەسلى ئىقبالىڭ ۋەتەن،
ئەيلىدى قەلبىمنى شاد گۈلكە-خەندانىڭ ۋەتەن.

بەردى چېھرىمگە جۇلا بەختىڭ گۈلىنىڭ جىلۋىسى،
زوق - ھۇزۇر ئەتتى بەخش كۆكتە جەۋلانىڭ ۋەتەن.

ئالمىقىم ئەركىن نەپەس نازاكىتىڭنىڭ مەھسۇلى،
خۇش ئارامگاھىم مېنىڭ باغۇبوستانىڭ ۋەتەن.

سەن ئامان، مەنمۇ ئامان، سەن بىلەن قوۋناق ھايات،
بىغۇبار ئۆتكەي ئەبەد يەرۇئاسمانىڭ ۋەتەن.

1985 - يىل

ۋەتەن — ئانا

ۋەتەن غەمخور ئانا بىزگە،
قۇياشتەك مېھرىبان باغرى.
بۈيۈك تاغلار ئۇنىڭ قەددى،
باغى نۇرانە رۇخسارى.

چېچەكلەر جىلۋىسى كۆلكە،
بۇلاقلار كۈيى خەندانى.
دېڭىز شاۋقۇنلىرى قايناپ،
تېشىپ تۇرغان ھاياجانى.

ئاڭا ئەرزىيدۇ زەرھالقا،
قىلار بولساق قۇياش - ئاينى.
ئاسايلى بويىنىغا مارجان،
قىلىپ يۇلتۇزنى - چولپاننى.

1985 - يىل

تەڭرىتاغ

ئەي قەدىمىي تەڭرىتاغ قۇتلۇق ماكانىم سەن مېنىڭ،
كۆز ئېچىپ ئالەمگە دەسلەپ كۆرگەن جاھانىم سەن مېنىڭ.

ئوخشىتىپ ئۆستۈم بۈيۈك قەددىڭنى قەددىمگە ھامان
كۆزگە نۇر، زېھنىمگە كۈچ بەرگەن پاناھىم سەن مېنىڭ.

قارئەمەس ئۈستۈڭدىكى شاھلىق تونىدۇر مەن ئۈچۈن،
قوللىرىم كۆكسۈمدىدۇر شاھى خاقانىم سەن مېنىڭ.

ھەرباھاردا ئاچىلۇر باغرىڭدا ھەرخىل گۈل - چېچەك،
ئەيلىگەن بۇلبۇلنى شەيدا گۈلگۈن تابانىم سەن مېنىڭ.

سۇلىرىڭنىڭ ئېقىمى ئەيلەيدۇ كۆلكەڭنى ئابان،
ئاسمىنىڭ كۆكسۈڭ سېنىڭ چەكسىز پايانىم سەن مېنىڭ.

سەن بىلەن تاپتىم كامال، ئەھدىم ياشاش ئىشقىڭ بىلەن
جان بىدا ھەردەم ساڭا سۆيگەن جانانىم سەن مېنىڭ.

1987 - يىل

باھار ھەققىدە ناخشا

ئەي كۆڭۈل زوقى باھار مېھرىنىڭ قۇياش دۇردانىسى،
سەن پەسىللەر ئەركىسى چېھرىنىڭ گۈزەل گۈل تاجىسى.

ھەردەمنىڭ بۇلبۇلغا كۈي، گۈللەرگە خەندە بەخش ئېتەر،
ساپ ھاۋايىڭ جان راھەتى، تەشنا كۆڭۈل جانانىسى.

قىلغۇسى شەرھىڭنى بۇلبۇل تۈن بويى ئەيلەپ ناۋا،
ھەر ناۋا ئىشقىڭدا كۆيگەن ئاشىقىڭ ئەبغانەسى.

تاپمىغاي سەنسىز تەبىئەت ھۆسنىگە كۈلكە - جۇلا،
سەن تەبىئەت مۈلكىنىڭ جىلۋىسى - خەندانىسى.

1987 - يىل

كاككۇك

كۆڭۈلنى قاپلىدى شادلىق تۇيغۇسى،
خۇش ئاۋاز كاككۇكنىڭ كۈينى ئاڭلاپ،
ئۇ باھار ئاشىقى، باھار كۈيچىسى،
قۇتلايدۇ باھارنى شاد ـ خۇرام سايراپ.

باھارنىڭ زوقىغا تولغان يۈرەكتىن،
باھارنىڭ كۈينى ئاڭلىماق لەززەت.
سۆيمەكلىك كاككۇكنىڭ كۈلكە ـ كۈينى،
باھارغا تەئەللۇق ئىشقى ـ مۇھەببەت.

1979 ـ يىل

ياشلىق باھارى

ياشلىق باھارى گۆركەم نەقەدەر،
گويا جىلغۇلىنىڭ نۇرانە سەھەر.

قۇياش ھەرتاڭدا تۆكۈپ مېھرىنى،
ئۆتىدۇ سۆيۈپ ئۇنىڭ چېھرىنى.

ئۆمۈرنىڭ گۆركەم ئالتۇن پەسلى ئۇ،
لاۋۇلداپ تۇرغان يالقۇن پەسلى ئۇ.

غايە، ئىنتىلىش ئۇنىڭ رىغبىتى،
غەلىبە - زەپەر گۆركى - زىننىتى.

1985 - يىل

يالقۇنتاغ

يالقۇنى كۆككە تاقاشقان خۇددى زور گۈلخان گويا،
قۇش ئۇچۇپ ئۆتسە كۆيەر تاپماس ۋىسالىدىن زىيا.

ئۆتتى شۇنداق كۆپ ئەسىرلەر بەرمىدى ھېچكىمگە نەپ
قۇرىدى مىڭبىر جاپادا ئەل ئاڭا ئەككەن گىياھ.

يېڭى دەۋران ئەھلى قىلدى خۇددى يالقۇنتاغنى گۈل،
قىلدى يالقۇنتاغ تۈمەن بۇلبۇلنى گۈلگە مەھلىيا.

چۆمدى شادلىققا كۆڭۈللەر ئۇرغۇدى دىلدىن غەزەل،
چۈشتى يالقۇنتاغ ئۇسسۇلغا شاد كۈلۈپ ئەيلەپ جۇلا.

1981-يىل

ئۈرۈمچى كېچىسى

كېچە ئاسمىنىغا چۆكتى،
ئاداققى نۇرلىرى كۈننىڭ.
تۈمەن يۇلتۇزنى ئورناتتى،
ساماغا ھېكمىتى تۈننىڭ.

كۆرەرسەن ئۆزگىچە ئۇزاۋۇق،
ئۈرۈمچى قوينىدا شۇ تاپ.
تۇتاشتۇردى زېمىن - كۆكنى،
چىراغلار نۇرلىرى چاقناپ.

بارار ئىش سېختا، زاۋۇتتا،
ئۈزۈلمەس يولدا ئادەملەر.
قىلارغا سەيلە باغلارنى،
غەنىيمەت بۇ ئېسىل دەملەر.

ئارامگاھلار بېغىشلاپ زوق،
ئۇزار شاد ناخشىدا ھەرتۈن.
كۈتەر بۇ يۇرت تۈنى كۈننى،
قىلىپ ئۆز ھۆسنىگە مەپتۇن.

1986 - يىل

ئاي يورۇتقان كەڭ دالا

ئاي يورۇتقان كەڭ دالا
قەلبىم ساڭا مەھلىيا.
ئۇچراشقاندا يار بىلەن
بولدۇڭ ماڭا سەيلىگاھ.

گۈل ئارىسى خىلۋەت يول،
سايراپ تىنماس شوخ بۇلبۇل.
بولدى بىزگە پايانداز،
باغرىڭدىكى ھەر گىياھ.

قوينۇڭدا شاد كەزدۇق بىز،
چەكسىز راھەت سەزدۇق بىز.
راھەت قوشتى راھەتكە،
سەندىن ئۇچقان شوخ سابا.

سەندىن ئالغان زوق - ھۇزۇر،
ماڭا تالىق بىر ئۆمۈر.
ئۇنتالمايمەن مەن سېنى،
قەلبىم ساڭا مۇپتىلا.

1987 - يىل

ياىلاق

يېشىل ياىلاق گۈزەللىكىنىڭ كۆركەم سىماسى،
جانغا راھەت ئىپار بۇيلۇق سالقىن ھاۋاسى.

رەڭمۇرەڭ گۈل - چېچەكلەرگە تولغان ھەرتەرەپ
قاماشتۇرار جۇپ كۆزلەرنى ئويناق جۇلاسى.

مۆلدۈربۇلاق ئاقار ئويناپ جىلغىلار ئارا،
زوق بېغىشلار شادناخشىدەك لەرزان ساداسى.

تارقىتىدۇ قارىغايلار يېقىملىق پۇراق
كېلىپ تۇرار ھەرتەرەپتىن قۇشلار ناۋاسى.

كۆڭۈل ياشناپ سۆيۈنەر جان ئۇنىڭ قوينىدا،
يايرار قەلبىم بولۇپ ھەردەم ناخشا دەرياسى.

1986 - يىل

ئىلى يولى

ئىلى يولى گۈل-چېچەكلىك گۈل - گۈلىستان،
ئارقىلىدۇ گۈللەر ھىدى ئۇندا ھەر يان.

بۇلبۇللىرى بەس-بەس بىلەن سايرىشىدۇ،
تورغايلىرى كۆكتە ئەركىن يايرىشىدۇ.

ئېلىپ بارار يوللار گۈزەل چىمەن باغقا،
باغلار يولى تۇتىشىدۇ باغدىن تاغقا.

توقايلىرى تۇماندىن ئاق رومال ئارتقان،
كۈمۈش سۇلار تاشتىن-تاشقا غۇلاچ ئاتقان.

ئىلى يولى گۈزەللىكنىڭ رەشتىسىمۇ،
ياكى چېۋەر تەبىئەتنىڭ كەشتىسىمۇ.

كىمكى ئاڭا باسسا ئاياغ لال بولغۇسى،
بولۇپ شەيدا كەلمەس ئەبەد ئايرىلغۇسى.

1986 - يىل

سەيلىدە

(قىزلار تىلىدىن)

بۈركەنگەندە كەڭ دالا،
گۈل-چېچەككە، لەيلىگە.
دوستلار خۇشال جەم بولۇپ،
چىقتۇق بىللە سەيلىگە.

قىلدى دىلنى مەھلىيا،
يىللىق شامال، ساپ ھاۋا.
قوشتى شادلىق شادلىققا،
بۇلبۇل تۆككەن كۈي - ناۋا.

ئورمانلارنى ئارىلاپ،
تىزدۇق گۈزەل گۈل دەستە.
كۆز ئۈزەلمەي يىگىتلەر،
قاراپ قالدى ھەۋەستە.

بىلەلمىدۇق زادىلا،
گۈل گۈزەلمۇ بىز ئۆزمۇ؟
يىگىتلەرنى رام قىلغان،
گۈل-چېچەكمۇ يا بىزمۇ؟

1987 - يىل

ۋىسال ئىشقى

قاچان كۆردۈم جامالىڭنى ئۇنى قەلبىمگە جا قىلدىم،
ئىلىپتەك ئۇشبۇ قامەتنى ئېگىپ ئالدىڭدا يا قىلدىم.

كېچىلەردە بىدار دۇرمەن نەكۈندۈز ئارامىم بولغاي،
بۇ كۆڭلۈم مۈلكىنى ھۆسنۈڭ غېمىگە مۇپتىلا قىلدىم.

كۆيەر باغرىم ئارا بىر ئوت ۋىسالىڭ ئىشقىدا ھەردەم،
دېمەسمەن قانچە كۆيسەممۇ كۆرۈپ ھۆسنۈڭ خاتا قىلدىم.

ۋىسالىڭ گۈلخىنى ئالغاي بۇ ئىشقىم ئوتىدىن يالقۇن،
يۈرەك سۆيگەن شۇيالقۇننى مۇقەددەس سەجدىگاھ قىلدىم.

يورۇتسا بەس ئاشۇ يالقۇن جۇدالىق ھىجرىنى بىركۈن،
ۋىسالىڭ جامىدىن شەربەت ئىچەرگە جان پىدا قىلدىم.

1984 - يىل

كۆكۆل ئىستىكى

ئەيمەنمەي باغىمغا كىردىم گۈل ئارىلاپ گۈل ئۈزگىلى،
گۈل ئۈزۈش ئەسلى باھانە گۈلدەك يۈزۈڭنى كۆرگىلى.

گۈل جامالىڭ ئالدىدا گۈللەرگە باقماق نەكېرەك،
ساڭا تەشنا بۇ كۆڭۈلنىڭ تەشناسىنى قاندۇرغىلى.

بۇ كۆڭۈل ئىستەيدۇ دائىم باغىڭدا گۈل بولماقنى ھەم،
ئېچىلىپ ھەرتاڭ سەھەر ئىشقىڭ بىلەن سۆيدۈرگىلى.

1985 - يىل

يارغا سۆز

گۈزەل يارىم، تولۇن ئايىم،
مۇھەببەت تەختىدە شاھىم.
سېنىڭ ۋەسلىڭ، باھار پەسلىڭ،
پەخىرلىك سۆيگۈ ئۇنۋانىم.

گۈزەل ياشلىق تاپار شادلىق،
سېنىڭدىن زوق ئېلىپ دائىم.
ساڭا سادىق بولۇپ ئۆتمەك،
ئۆمۈرلۈك ئەھدۇ پەيمانىم.

1985 – يىل

سۆيگۈ

سىزگە ۋاستە بولمىغان ھەتتاكى سۆز،
ئۇچرىشىپ قالغان ناھايىتى كۆزگە كۆز.
ئوت بولۇپ يانغان ئۇنىڭ شۇئان يۈزى
مەنمۇ دەل پەرۋانە بولغان يۈزدەيۈز.

سۆيگۈگە ئارتۇقچە سۆز بىكار ئىكەن
ئاشا دىللار ئارا كەڭ يول بار ئىكەن.
ئۆتتى كۈنلەر سىردىشىپ شۇندىن بېرى،
كۆيسە، كۆيسەڭ شۇساشا دىلدار ئىكەن.

1986 - يىل

مېنى كۈتكىن

چىقماس ھەرگىز ئېسىمدىن،
شۇ قۇتلۇق باھار.
مەن ئۇ قۇشقا يول ئالدىم،
سەن قالدىڭ نىگار.

يېپەك ياغلىق قولۇڭدا،
يەلپۈنۈپ قالدى.
سۆيگۈ تولغان پاك يۈرەك،
تەلپۈنۈپ قالدى.

جۇدالىقنىڭ ئىلكىدە،
ئۆتتى ئاي، يىللار.
تۇتاشتۇردى يىللارنى،
ۋاپالىق دىللار.

ۋاپادارلىق رىشتىسى،
ئۈزۈلمەس ئەبەد.
كۈتكىن ۋىسال تېڭىنى،
كۈت مېنى پەقەت.

1987 – يىل

گىلەمچى قىزلار

دەستىگاھىنىڭ ئالدى گۈلزار، ھەرگىلەم گۈلدىن گۈزەل،
ئولتۇرۇشقان بۇندا قىزلار ھەربىرى ھۆردىن گۈزەل.

تالى مەجنۇن قوللىرىدا گۈل چېكەر گۈل ئۈستىگە،
قاشلىرى قىيغان قەلەمدەك، ساچى سۇمبۇلدىن گۈزەل.

ھەرگۈلىگە سۆيگۈ مېھرى بېرىدۇ ئوينىاق جۇلا،
ھەرتالا يىپ رىشتى دىلنىڭ، پاكلىقى نۇردىن گۈزەل.

بۇ گۈزەللىك بەرمىگەي زوق قايسى ئىنسان قەلبىگە،
يوق گۈزەللىك شۇ گۈزەللىك ماھىرى قولدىن گۈزەل.

1987 - يىل

م. سەپىرىگە

مەن 1971 - يىلى مىللىي ناخشا - مۇزىكىلارنى لېنتىغا ئېلىش خىزمىتى بىلەن غۇلجىغا باردىم. بۇ چاغدا ئۆلگىلىك تىياتىرلارنى كەڭ كۆلەمدە ئومۇملاشتۇرۇش كەڭ قانات يايدۇرۇلۇپ، مىللىي ناخشىلارغا سەھنىدىن ئورۇن بېرىلمىگەچكە، خىزمەت ئىشلەشكە ئامالسىز قالدۇق، يولداش م. سەپىرى 1975 - يىلى بىر قىسىم ئاپتورلارنى رىغبەتلەندۈرۈش يۈزىسىدىن يازغان «دوستانە چاقچاق» سەرلەۋھىلىك شېئىرىي ئەسىرىدە ئەنە شۇ ۋەقەنى ئەسلەپ، ماڭا مۇنۇ مىسرالارنى بېغىشلىغان:

تۇرغان شاۋۇدۇن «قونالغۇدا»① نەچچە ئاخشام ياتتىڭىز،
ئاپپاراتقا مەنزىرىدىن تالاي سۈرەت تارتتىڭىز.
ئۈنئالغۇغا بىراق ناخشا ئالالماستىن قايتتىڭىز،
بولامدىكەن زامانغا لايىق سەنئەت بولمىسا؟

— سىز شېئىر يېزىپ ۋەدىردان سېپىرى.
قامچىلاپسىز مېنىمۇ ئەل قاتارى.

① «قونالغۇدا» دېگەن شېئىرىم كۆزدە تۇتۇلغان.

كەلدى كۆز ئالدىمغا شۇ دەم بىر مۇبىر،
مەن سەپەر قىلغان شۇ چاغنىڭ خاتىرى.

ئەسلىمەك ئۇ چاغنى ئەسلى دەرد ماڭا،
ئىشلىمەسلىك ئىشنىمۇ ھەم سەت ماڭا.
دەر ئىدىم چۈنكى ئۆزۈمنى ھەرقاچان
قەلبى چوغ ئەلنىڭ باھادىر چاكىرى.

ۋە لېكىن ئىش كەلمىسە ئۇختىمىسىغا،
نە ئامال چۈشمەي قازا① نوختىسىغا.
كەتكىنىمدە ئىختىيار ئۆز ئىلكىدىن،
كۆڭگۈسى شىرمۇ قەپەسكە ئاخىرى.

شۇندىمۇ يۈردۈم يەنە ھەريان كېزىپ،
توپلىماققا ناخشا - ساز بىر-بىر قېزىپ.
قالمىدى مەن باسمىغان سەھرا-شەھەر،
قالمىدى ھەتتاكى تاغلارنىڭ قىرى.

ھەممىدە كۆردۈم پەقەت بىچارىلىق،
تۇتتىمۇ، دەيسەن قاراپ يە قارىلىق.
ناخشىسىز ئۆتەر ئىدى كۈن ۋە تۈنى،
يوق ئىدى چالماققا ھەتتا دۇتارى.

يوق بۇنىڭ ۋەجىنى سۆزلەش ھاجىتى،
چۈنكى سىزمۇ ئاشۇ دەۋران شاھىتى.

① قازا — تەقدىر.

ھەممىنى قىلغان ئىدى بەربات تامام
ئاغدۇرۇلغان«تۆت كونا»نىڭ گۇمبىزى.

بولدى سېرىقتىن سېرىق ئەلنەغمىسى،
دېدى مۇقاملارنى ئوردا نەزمىسى.
ھەممە يەردە دېدى: قىلساڭ گەرلۈيىن،
مانا تەييار ئۆلگىلىك تىياتىرى.

ئېيتىشار خور قىپ ئۇنى ئۇيغۇر، قازاق،
نە تىلى كەلسۇن، بەئەينى بىر مازاق.
مەن كۆلۈپ كەتكەن بولاتتىم شۇ كۈنى،
توسمىسا كۆلكەمنى كۆلكە خەتىرى.

نە ھاجەت ئالماق ئۇنى لۈيىن قىلىپ،
تۇرسا لۈيىنجىدا ھەركۈن ئېيتىلىپ.
بۈيرۇماڭ، — دېدىم شۇڭا، — ئەيىبكە سىز،
شۇ بىلەن پۈتتى پېقىرنىڭ سەپىرى.

بۈيرۇماڭ سىز مۇ مېنى ئەيىبكە كۆپ،
مەن ئەيىبلىك دېمىگەيمەن ئۆكۈنۈپ.
كەلسە ئىش ئۇختىمىسىغا ئىشلەر پېقىر،
سىز شۇچاغ دەيسىز «ئىكەن راست گەپلىرى».

1985 - يىل

ئاخىرقى سوئال

ئۇچلۇق قالپىقىنى كىيىپ مەرۇپ،
ئۆتكۈزدى تالاي يازۇ، تالاي قىشنى.
ھەيدىلىپ نازارەتتە ھەر تەرەپكە،
ئىشلىدى ھەممىدىن كۆپ ئېغىر ئىشنى.

ھالسىراپ يىقىلدى ئۇ ئاخىر بىر كۈن،
ۋەلېكىن نېمىگىدۇر تارتىشاتتى.
— باشلىقىنى چاقىرىڭلار، — دېدى تەستە،
— پەقەتلا بىر ئېغىزلا گېپىم بارتى.

باشلىقمۇ كەلدى يېتىپ دەرھال، ئۇنىڭ
ئاخىرقى ئۈمىدىنى يەردە قويماي.
پىچىرلاپ دېدى مەرۇپ: — كېلىڭ باشلىق،
بار پەقەت بىرلا سوئال سوراپ ئالاي.

ئىشلىدىم يىگىرمە يىل كىيىپ قالپاق،
كونىراپ كەتكىنى يوق ھازىرمۇ ساق.
لازىممۇ، لازىم ئەمەس سىلەرگە بۇ،
گەرلازىم بولسا تاشلاپ كەتسەم قانداق؟

1978 - يىل

ئوغلۇمغا

ئەمدىلا تۆت ياشتىن ھالقىغان ئوغلۇمنى ئېلىپ مەلۇم بىنىڭ دەرۋازىسىدىن ئۆتۈپ تەيىنلەنگەن بۆلۈمگە قاراپ ماڭدىم. ئوغلۇم ھاياجان بىلەن يولىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى گۈللەرنى كۆرگىلى مەن بىلەن ماڭغاندىن كېيىن، يەنە ماڭا ئارقا-ئارقىدىن سوئاللارنى بەردى:

— دادا، ئۇ ئاكامنىڭ ئىسمى نېمە؟ — دەپ مەندىن سوراپ قالدى.

— تۇرسۇن.

— مېنىڭ ئىسمىمنىمۇ تۇرسۇن قويۇپ قويغان بولساڭ بوپتىكەن.

— نېمىشقا؟

— تۇرسۇن ئاكام بەك ياخشىكەن.

— پەزىلەت قەلبىنىڭ يارقىن شولىسى،
ئىنساني خىسلەتنى ئېيتەر ئۇ ئەكس.
تەھقىقكى، مۇلايىم، كەمتەر كىشىدۇ،
قەلبىنى ئەل ئۇچۇن ئاتىغان شەخس.

دېمەككى، ئىسمىلا ئۆلچىمەس ھەرگىز،
ئادەمنىڭ خىسلىتى ۋە قىممىتىنى.
ئىستىسەڭ تۇرسۇندەك بولماقنى ئوغلۇم،
قەلبىڭگە يىغ ئۇنىڭ پەزىلىتىنى.

1982 - يىل

ئېشىڭ يەنە ئەللىك داۋانى

(ئۈرۈمچى شەھەرلىك 19-باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسى، مەملىكەتلىك مۇنەۋۋەر سىنىپ مۇدىرى كەرىمەنىڭ 50 ياشقا تولغانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن)

سىز كىردىڭىز بۈگۈن ئەللىككە،
ئاتلىدىڭىز ئەللىك داۋانىنى.
شۇ ئۆمرىڭىز ئىچىدە كۆرۈپ
ئۆتتىڭىز كۆپ ياخشى-يامانىنى.

ھاياتلىقنىڭ كۆركى، ئۈمىدى،
سىزنى ھامان ئالغا باشلىدى.
مۈشكۈل سەپەر ئىزغىرىنلىرى،
كۆزىڭىزنى تالاي ياشلىدى.

تەھقىق، ھايات يولى بولماس تۈز،
باھارنىڭمۇ بولار جۇدۇنى.
باردۇر يازنىڭ تومۇز ئاپتىپى،
ئالتۇن كۈزنىڭ دەھشەت بورىنى.

ياشغۇچى ئۇچۇن زىت، دېمەك،
زىددىيەتلىك بۇ چەكسىز ئالەم.
ياشار ئېچىپ شۇ زىتلىقتىن يول،
ئىرادىلىك ھەر قەيسەر ئادەم.

دېمەك ياشاش ئۆزى كۈرەشتۇر،
ھەر ئۆتكەلدىن ئۆتمەك غەلىبە.
باسقان ئىزى چاقنار يۇلتۇزدەك،
غەلىبىسىنى قىلىپ تەنتەنە.

ياشىدىڭىز سىز مەغرۇر كۈلۈپ،
ياشىدىڭىز يول ئېچىپ راۋان.
ياشىدىڭىز يارىتىپ پەقەت،
ئۆزىڭىزگە خاس تارىخ ھامان.

ۋاراقلىساق بۈگۈن بىز ئۇنى
شادلىنىمىز بىز سىزدىنمۇ بەك.
بۇ كەلگۈسى ئۈچۈن ئىپتىخار،
ئەۋلادىمىز ئۈچۈن زور ئۆرنەك.

شۇ پەخىرلىك ئۆرنەك نامىڭىز،
تەنتەنىسى ئىرادىڭىزنىڭ.
ياشىنىشى ھەم ئېچىپ گۈل - چېچەك،
ئارزۇ، مەقسەت، مۇرادىڭىزنىڭ.

تولغان ھايات ئارزۇ- ئارمانغا،
ياشاش پۈرسەت ئاڭا يەتمەككە.

ياشاڭ يەنە ئارزۇلار ئۈچۈن
زېھنىڭىزنى سەرپ ئەتمەككە.

ئەللىك داۋان ئاشتىڭىز بۈگۈن،
ئېشىڭ يەنە ئەللىك داۋاننى.
چاچلىرىمىز ئاقارسۇن بىللە،
ئۆزگەرتەيلى بىللە جاھاننى.

1987 - يىل 3 - ئاينىڭ 14 - كۈنى

پارچىلار

چۈشەنمەك ئىستىسەڭ ئەگەر بىراۋنى،
قارىما سەن ھەرگىز ئۇنىڭ كىيىمگە.
قارىغىن كۆڭلىدىك ئاددىي ئىشتىمۇ،
تاقالغان چېغىدا شەخسىيىتىگە.

× ×

ھەسەتخور كىشىلەر كىلەر گۇمانخور،
ياشايدۇ زور ئازاب ئىچىدە شۇڭا.
يوقمۇ ھىچ راھەتى، دىسەڭ، راھەتتۇر،
ئۆزگىنىڭ پېيىنى قىرقماق ئاڭا.

× ×

بولمىغان بولسىدى بۆرە زوراۋان،
قوۋۇلۇقنى ئۆگەنمەس ئىدى تۈلكىمۇ.
زوراۋان كىشىگە خەتەرلىك شۇڭا،
ئالايغان كۆز ئەمەس، يۇمشاق كۈلكىمۇ.

× ×

مېنى يامان دەپسەن دېگەن سۆز بىلەن،
يۈردۈڭ مەندىن ئۇزاق زامان يۈز ئۆرۈپ.
ئەمدى بىلدىم يامانلىقىڭ شۇ ئىكەن،
كىم سۆز قىلسا قالاركەنسەن چىنپۈتۈپ.

× ×

بىرسۆزمەنبار باشقىلارغا سۆز بەرمەيدۇ،
سۆزلىرى ئەمالارغا كۆز بەرمەيدۇ.
ئاڭا تىل ئاتا قىلغان خۇدا نېچۈن،
لاپ ئۇرغاندا چىم-چىم قىلار يۈزبەرمەيدۇ؟

× ×

ۋاقىت دېگەن تەبىئەتنىڭ ھىممىتى،
بارلىق غەلىبە، زەپەر ئۇنىڭ نېمىتى.
يەتكەنسىرى كىشى ئۇنىڭ قەدرىگە،
شۇنچە ئېشىپ بارار ئۇنىڭ قىممىتى.

× ×

تۇرمۇشتا خېلىلا قىلاركەن كەملىك،
ئۆزىنى مۆلچەرلەش، ئۆزگىنى بايقاش.

ئەكسىچە بولسىدى، بەرمەس ئىدى يۈز،
ئۆزىنى ماختاشمۇ، ئۆزگىنى ۋايساش.

× ×

پۇل، مۇھەببەت ھەركىشىنىڭ دىلبىرى،
خۇددى جىڭ ئالتۇنغا ئوخشار ھەربىرى.
ساختىلىققا بولمىغاي ئۇ مەڭگۇ يار،
پاك نىيەتنىڭ ئۇ ئىپسىل ئەڭگۈشتىرى.

× ×

سۆزلەيسەن ئەجدادلار ھەققىدە پات - پات،
ئىش ئىزى، تۆھپىسى بىلەن بولۇپ شاد.
ئويلايمەن، سەن ئۆزۈڭ قىلماقچى نىمە،
ئەۋلادلار زوق بىلەن ئەيلىگۇدەك ياد؟

باللار ناخشلىرى

(باغچە باللىرى ئۈچۈن)

ئالدىراش پەيت

جىرىڭلايدۇ سائەتنىڭ،
قوڭغۇرىقى نېمىشقا؟
جىرىڭلايدۇ چاقىرىپ،
چاپسان ئىشقا مېڭىشقا.
ئاپام شۇئان ئاكامنى،
ياتما، تۇرۇپ كەت دەيدۇ.
ماڭ مەكتەپكە چاي ئىچىپ،
كېچىكسەڭ بەك سەت دەيدۇ.
بۇنى مەنمۇ باغچامغا،
ماڭىدىغان پەيت دەيمەن.
مېڭىشىمۇ ئاپامنىڭ،
ماڭا باغلىق شەرت دەيمەن.

قالسا ئىشقا كىچىكىپ،
ئاپامغىمۇ سەت دەيمەن.
سەتلا ئەمەس تۆپىلەپ،
دەرد ئۈستىگە دەرد دەيمەن.
ئېرىنمەستىن شۇڭلاشقا،
كېيىنىمەن تېز تۇرۇپ.
سۆيەر ئاپام مەڭزىمگە،
زوقى بىلەن شاد كۈلۈپ.

ئاپام ۋە مەن

ئاپام مېنى تۇغقاچقا،
مەن ئاپامنىڭ بالىسى.
دەيدۇ مېنى جان ئاپام،
يۈرىكىمنىڭ پارىسى.
مەنمۇ دەيمەن ئاپامنى،
جۈپ كۆزۈمنىڭ قارىسى.
ئىش بۇيرۇسا ئىشلەيمەن،
قالمايدۇ ھېچ چالىسى.

تەربىيىچى ئانىلار

تەربىيىچى ئانىلار،
سىزگە ئامراق بالىلار.

سىز بولغاچقا خاتىرجەم،
بىزنىڭ ئاتا ـ ئانىلار.

كىرگەندۇق يەسلىگە،
چىقماي تۇرۇپ تىلىمىز.
ئەمدى چىقتى تىلىمىز،
ناخشا ئېيتىپ كۈلىمىز.

ماڭساق ئەتە مەكتەپكە،
قىيماس سىزدىن كۆزىمىز.
ئوقۇپ بولماق ئىزباسار،
بىزنىڭ يۈرەك سۆزىمىز.

1984 - يىل

جەنۇب تەسىراتلىرىدىن تامچىلار

جەنۇب يوللىرى

1

سوزۇلغان بۇ يوللار ئۇزاق - ئۇزاققا،
تارقىلىپ ھەريانغا كۆمۈش لېنتىدەك.
شەھەرنى شەھەرگە چاتار ھەربىرى،
كۆڭۈلنى كۆڭۈلگە چاتقان رىشتىدەك.

ۋە ياكى تەندىكى تومۇر ھەربىرى،
پۈتۈلگەن ئۇلۇغۋار ھاياتلىق مېھرى.
ئۇ بىلەن نۇرلىنىپ ھەسەن - ھۈسەندەك،
گۈل ئاچار ھەر ئۆتەڭ، ھەرشەھەر چېھرى.

قاتمۇ قات تاغلارنىڭ جىلغىلىرىدا،
ياسىغان بۇ يوللار سانسىز قونالغۇ.

چىللايدۇ پايانسىز چۆلدىمۇ چايغا،
بۇ يولنى ياقىلاپ چۈشكەن تۇرالغۇ.

سۈكۈنات ئۈيقۇسى يات بۇ يوللارغا،
ماتورلار ئۈنىدىن كۈنۈ تۈن ئويغاق.
شۇ ئاۋاز كۈندۈزنى ئۇلىسا كەچكە،
چىراغلار كېچىنى قوغلايدۇ يىراق.

رول تۇتار ئوغلانلار جەۋلانگاھى بۇ.
غۇيۇلداپ بارىدۇ چاقلار ئىز بېسىپ.
تاڭ قالماس يوللارنىڭ ئۇزاقلىقىغا،
ئۆتۈشەر يوللارنى بىرمۇ بىر بېسىپ.

2

بۇ يوللار ئارىلاپ كەزدىم مەن تالاي،
ھەرنۆۋەت قەلبىمدە يېڭى تەسرات.
ئەجدادلار ئىزىنى كۆرىمەن بۇندىن،
تەپەككۇر قۇشلىرىم قاقىدۇ قانات.

نەبولغاي ئۇچاغلار بۇ داغدام يوللار،
ياتىدۇ دېڭىزدەك بىپايان قۇملۇق.
سۇرۇلگەن خىيالدىك غۇۋا ۋەتۇتۇق،
تۇمانلىق دالاغا تۇتاشقان ئۇپۇق.

بارخانلار ئاتمۇ قات دولقۇن مىسالى،
كېلىدۇ كېمىدەك تۆگە كارۋىنى.
كولدۇما ئۇنىدىن تىترەيدۇ ھەريان،
تارقىتىپ جاھانغا كارۋان ئاھىنى.

قۇيۇنلار ئاسمانغا قۇرىدۇ تۇۋرۇك-
زەبەردەس بەستىدىن ۋەھىمە سېلىپ.
پارقىرار سۆڭەكتەك قاقشال سۆكسۆكلار،
قۇرۇيسەن بىزلەردەك دېگەندەك قىلىپ.

كارۋانغا يات ھامان يانماق كەينىگە،
بىر ئىزدا تۇرماقمۇ ۋەھىمە ئاندىن.
ئوخشار ئۇ ساھىلغا ماڭغان كېمىگە،
ساھىلغا يەتمەستىن يوق ئۈمىد جاندىن.

ئىز بېسىپ كارۋانلار چىققى ساھىلغا.
ئىزلىرى نۇر چېچىپ قالدى چۆل-دەشتتە.
ئۇلىدى مەغرىبنى مەشرىققە تولۇق،
يالقۇنلۇق شۇئىزلار بولۇپ چىڭ رىشتە.

ئۆزۈلمەس شۇ رىشتە بويلاپ جاھانغا،
نۇرچاچتى ئاجايىپ بىر ھۈنەر-سەنئەت.
ئۇ شۇنداق سەنئەتكى، ئۇندا مۇجەسسەم،
پەقەتلا شەرققە مۇناسىپ خىسلەت.

شۇ خىسلەت تۇپەيلى جاھان بازىرى
ئۆزگىچە قىممەتتە تاپتى ئېتىبار.
ماختالدى ھەربىر مال،
پەقەت شۇ يولدىن
يېڭى بىر ناخشىغا ئېرىشتى بازار.

بۇ ناخشا ئەۋجىگە بولدى كەرەشمە،
يەكەننىڭ ئەتلىسى، خوتەن زىلچىسى.
تونۇلدى ھۈنەردە مەشھۇر پىر ئۇستاز،
قەشقەرنىڭ زەرگەر ماھىر ئۇستىسى.

ياڭرىتىپ ئەنە شۇ ناخشىنى خۇشال،
يول ئالدى شەرققە تالاي سودىگەر.
سودىسى ئۆزلۈكسىز تاپتى بەرىكەت،
پايدىسى ھەسسىلەپ ئېشىپ ھەرسەپەر.

تىنىمسىز ياڭرىغان كولدۇما ئۈنى،
سىردىشى بوپ قالدى چۆللەر قوينىنىڭ.
مەغرىبنى مەشرىققە ئۇلىغان بۇ يول،
تەڭگۈنى بوپ قالدى يىپەك يولىنىڭ.

3

كېلىمەن بۇ يوللار ئارىلاپ بۈگۈن،
قەلبىمدە بىھېساب غۇرۇر، ئىپتىخار.

ئاچىدۇ قوينىنى مېھرلىك كۆلۈپ،
ھۆنەر ۋە سەنئەتنىڭ كانى ھۆر دىيار.

ھەرئۆتەك بىربازار، ئاۋات ھەر شەھەر،
كېلىدۇ گۈپۈلدەپ كاۋاپنىڭ ھىدى.
رەڭگارەڭ ماللارغا تولغان رەستىلەر
ئۆزگىچە خاسلىقتا ئىگە ھەربىرى.

غوزىدىن يىپ ئالغان ئاقىل ئەجدادنىڭ
كۆلكىسى نامايان ئەتلەس ھۆسنىدە.
گىلەملەر باھارنى قۇچاقلىغاندەك،
رەڭمۇرەڭ گۈل ئاچقان نازۇك كۆكسىدە.

قاشتېشى سۇبھىدەك يالتىراپ، چاقناپ،
تارتىدۇ ئۆزىگە دىللار مەيلىنى.
تۇرسا ئۇ جانانىنىڭ تەبەسسۇمىدەك،
كىم خۇمارئەيلىسۇن ھېقىق، لەئىلىنى.

سەككاكىنىڭ قولىدا ئىشلەنگەن پىچاق،
چېقىلغان چاقماقتەك تۇرار يالتىراپ.
زەرگەرلەر ئىشلىگەن ئالتۇن زىرىگە
ئاي خۇمار بولغۇسى گۈزەللىك سوراپ.

دوپپىچى قۇچىقى لىق چىمەن دوپپا،
سەن كۆرۈپ ئەسلە، سەن بىر تۈپ سىرىنى.

ۋە بەلكى ئىستەرسەن سەن بولۇپ پەرھاد،
كۆرمەكنى شۇ دوپپا بىلەن شىرىننى.

ئايلاندىم شۇ يوللار بويلاپ تىنىمسىز،
ھەريەردە ئاشۇ ھال، ئاشۇ كۆرۈنۈش.
ئېلىشار خىرىدار بەس - بەستە سېتىپ،
قەلبىدە جۇش ئۇرۇپ چەكسىز سۆيۈنۈش.

ئۈزۈلمەس خىرىدار، ئۈزۈلمەس سودا،
ئۈزۈلمەس ماللارنىڭ مەنبەسى ھەرگىز.
توختىماس كاسىپلار قولى ھۈنەردىن،
ئەجدادلار ئىشلىرى ئىشىغا ئەندىز.

شۇ ئەندىز ئەجدادتىن ئەۋلادقا ئۇدۇم،
مۇجەسسەم ئۇنىڭدا بىر بۈيۈك تارىخ.
يارالدى بۇ تارىخ ئىجاد، سەنئەتتىن،
تۆھپە بۇ يۇرتۇمدىن جاھانغا تالدىق.

بۈگۈنكى بۇ يېڭى ئاتوم دەۋرىدە
تاپماقتا يۇرتىمىز تېخىمۇ كامال.
قىلىدۇ نامايان ئۆز ئىجادىنى،
قىلدۇرۇپ جاھاننى ھەيرانۇ ۋەلال.

خالۋاپلار بەس - بەستە توقۇشار تىنماي،
قاپلاشقا جاھاننى زىلچىسى بىلەن.

ئىستىلەر بېزەشكە توقۇمىچى قىز،
پايانسىز ئاسماننى ئەتلەسى بىلەن.

تاراشچى تاراشلاپ قاشتاشلىرىنى،
يۇلتۇزغا باراۋەر قىلماق بولىدۇ.
بىر كىچىك دوپپىغا دوپپا تىككۈچى،
باھارنى كەشتىلەپ چىقماق بولىدۇ.

گۈزەللەر ھۆسنىگە قوشماققا ھۆسن.
نەپىسلىك ئۈستىدە ئىشلەيدۇ زەرگار.
دەيدۇ ئۇ بېزەكسىز قالمىسۇن ھېچكىم،
خېنىملار تېخىمۇ بولسۇن جەزبىدار.

× ×

پاك نىيەت، ھالال ئىش تاپتى ئېتىبار
تارىخنى ئۇلىدۇق ئىجاد، ئەمگەكتىن.
بۇ جەنۇب يوللىرى ئاقا سىمۇول،
ئۇل سالدۇق ئۇنىڭغا زىلچە، يىپەكتىن.

دەيمىزكى شۇ قەدىم يىپەك يولى بۇ،
تارىختا سېلىنغان دوستلۇق ئۇلى بۇ.
شۇ يولدىن ئۇلانغان مەغرىبكە مەشرىق،
خەلقىمنىڭ ئەبەدىلىك چىن غۇرۇرى بۇ.

خەلقىمىز بۇ يولنى قىلىپ جەۋلانگاھ
قىلدۇ بۇرچىنى مەڭگۈگە ئادا.
پۈتىلەر تۆھپىمىز ئالتۇن ھەل بىلەن،
كۈن، ئايلار شاھىتتۇر، زامانە ھەغدا.

يۇلغۇنغا مەدھىيە

چۆل كېزىپ چۈشسە كۆزۈم ھەردەم ساڭا،
جۇش ئۇرار قەلبىمدە چەكسىز ئىپتىخار.
سەن ھاياتلىقنىڭ بۈيۈك تەنتەنىسى
جىسمى - ھۆسنۈڭدە نۇرانە جىلۋە بار.

ھېچ ھاياتلىقنى راۋا كۆرمەيتتى چۆل،
قۇرۇتۇپ ئەيلەر ئىدى قاقشالۇكۇل.
سەن ئورۇن ئالدىڭ ئۈنىڭدىن جان تىكىپ،
قىلمىدىڭ رايىغا قىلچە ئېتىبار.

ئىزلىمەي ئەسلا نىجات چۆل بەھرىدىن،
سۇ ئىچىپ ئۆستۈڭ تىرەن يەر قەھرىدىن.
شاخلىدىڭ ئەركىن - ئازادە بىخ سۈرۈپ،
ھەم كۆپەيدىڭ سەپ تۈزۈپ قاتار - قاتار.

شاخلىرىڭ ئۆستى سېنىڭ قۇچاقلىشىپ،
خۇددى بىر گەۋدە بولۇپ ئورتاقلىشىپ.

زىچلىقى ئوخشار تۇرۇلگەن مۇشتقىلا،
بەردى شۇ زىچلىق ساڭا چەكسىز مادار.

سەن بىلەن دەھشەت بوران ئېلىشتى كۆپ،
قەددى تاغ ھەيۋەت قۇيۇن چېلىشتى كۆپ.
بۇلجىتالماي دېدى: بۇ جەڭگاھ ئارا،
بەل پۈكەردى بولسىمۇ ھەتتا چىنار.

قويمىدى لېكىن كۆرەشنى توختىتىپ،
كۆمدى قۇمغا چىرىسۇن دەپ تۇنجۇقۇپ.
سەن ئۆسۈپ باردىڭ ھامان قۇمنى سۈرۈپ،
بولدى ئورنۇڭ يۈكسىلىپ خۇددى مۇنار.

كەلمىدى كارغا بوراننىڭ ھەيۋىسى،
تەنتەنە قىلدى جەسۇرلۇق غەلىبىسى.
چۆلگە سەن بولدۇڭ ھاياتلىق ئەلچىسى،
بولغۇسى بۇ چۆلمۇ ئەمدى لالىزار.

قۇراق

چۆلگە تۇتاش خىلۋەت يېزىدا
بولدۇم مېھمان بىر ئائىلىدە.
كۈتۈپ ئالدى ساھىبخان مېنى،
زەپ يېقىملىق مۇئامىلىدە.

بولدى قۇراق كۆرپە سېلىنجا،
جەينەكلىدىم قۇراق ياستۇققا.
هاياجانغا كەلتۈردى بۇ هال،
ئۇچتى پىكرىم ئۇزاق - ئۇزاققا.

× ×

بالا ئىدىم بىر چاغلاردا مەن،
نامراتلىقتا ئۆتەتتى كۈنلەر.
قۇراق قۇراپ هەرخىل پۇرۇچتىن،
ئۇخلىمايتتى ئانام كۆپ تۈنلەر.

قولىرىدا تاپاتتى ئۇنىڭ
تىرناقچىلىك پۇرۇچمۇ قىممەت.
قىزىلى گۈل، يېشىلى ياپراق،
كۆكى غول بوپ قىلاتتى خىزمەت.

ئاشۇ گۈللەر بىرلىشىپ ئاخىر
ئالار ئىدى گۈلزار تۈسىنى.
تىكىپ يوتقان ئۇنىڭدىن ئانام،
داشۆگىمۇ ئۇزاتقان مېنى.

......

......

نەچچە ئون يىل ئۆتۈپ ئارىدىن،
كۆردۈم شۇنداق قۇراقنى بۇندا.
ئۆتتى ئانام كۆزۈم ئالدىدىن،
بىر ئۇي كەچتى دىلىمدىن شۇندا:

كۆرۈپ ئۇنى تۇرالماس ھەركىم،
بۇ ھەقىقىي سەنئەت دېمەستىن.

بولدى بەرپا بىلسەڭ بۇ سەنئەت،
دەسمايىسىز ئىشلەش تېجەشتىن.
تۇرمۇشنى ئوڭلاش كويىدا،
بۇ، ئەجدادلار قىلغان ئىختىرا.
گۈزەللىك ھەم پاراۋانلىقتا،
بولغان ئارزۇ مۇجەسسەم بۇندا.

1987 - يىل 5 - ئاي ، خوتەن - قەشقەر.

ناخشا تېكىستلىرى

سازچىمەن — سازەندىمەن

سازچىمەن — سازەندىمەن سازىمغا بۇلبۇل تەلپۈنەر
كۆيلىرىم پۈتمەس بۇلاق، ناخشام كەرەشمە-جىلۋىگەر.
كۆيلىسەم سازىم چېلىپ ھۆر-ئازاد دەۋرىمنى مەن،
تەۋرىنىپ باغلاردا گۈل، تاغلار تەبەسسۇم ئەيلىشەر.

ساز چېلىپ ئۆتمۈشتىمۇ ئۈزدۈم تالايلاپ تارىنى،
كۆز يېشىم پۈتكەن قۇرۇپ زارلاپ زامانىنىڭ زارىنى.
بۇ يېڭى دەۋران ئارا تاپتى كۆڭۈل ۋىسالىنى،
باغرى قان بۇلبۇل گويا تاپتى مۇراد قۇتلۇق سەھەر.

مۆتىۋەر دەيمۇ سىنى، دەيمەن قويۇق بىگانىمەن،
قوللىرىم كۆكسۈمدىدۇر، خەلقىم ئۈچۈن پەگاھدىمەن.
ئىپتىخارىم شۇ مېنىڭ زوق بەرسە ئەلگە كۈيلىرىم،
ئارمىنىم يوق بىر ئۆمۈر كۈيلەش بىلەن ئۆتسەم ئەگەر.

1985 - يىل

قەلبىم ناخشا خۇشتارى

مەن ئوت يۈرەك ناخشىچى،
ناخشا بىلەن تۇغۇلدۇم.
دىلىم سۆيگەن قاتارغا
ناخشا بىلەن قوشۇلدۇم.

سىڭگەن ھەربىر ناخشامغا،
ئۇلۇغ دەۋرىم ساداسى.
شۇڭا ياڭراق ئاۋازىم،
قەلبىم ناخشا دەرياسى.

بۇلبۇل خۇشال سايرايدۇ،
شاد ناخشامنى ياڭراتسام.
قەلبىم ھامان يايرايدۇ،
ئەل قەلبىنى يايراتسام.

نەقرات: قەلبىم ناخشا خۇشتارى،
ناخشا قەلبىم ئىزھارى.

1985 - يىل

ھېيت تەنتەنىسى

1

ھېيت بۈگۈن — بايرام بۈگۈن،
ئەل شادلىقى قاينام بۈگۈن.
ياڭرايدۇ ناغرا كۈيلىرى
كۆكنى يېرىپ ھەريان بۈگۈن.

ساپ ھاۋا سالقىن سابا،
قاينايدۇ ھەرياندا ساما.

ھەممە خۇشاللىق ئىلكىدە،
لەۋلەر تەبەسسۇم كۈلكىدە.
ھېيت ئەھلى ھېيتلاپ ئۆزئارا،
چۆمدى ئىناقلىق مېھرىگە.

ساپ ھاۋا، سالقىن سابا،
ياڭرايدۇ شاد نەغمە - ناۋا.

2

مېھمانلارغا يېيىلغان،
ھەر ئۆيدە مول داستىخان.
زوق قوزغايدۇ مەزەلەر
لەززىتىدىن يايرار جان.

مېھماندوستلۇق بىز ئۈچۈن،
مەڭگۈ ئۆچمەس ئەنئەنە.
ئۈندەيدۇ باي تۇرمۇشقا،
ھەر ھېيتتىكى تەنتەنە.

1986 - يىل

بۇلبۇل

باھارغا ئاشنا بۇلبۇل،
چىمەنگە مەھلىيا بۇلبۇل.
ئاۋازىڭ بارچە سازدىن ساز،
ۋۇجۇدۇڭ كۆي ـ ناۋا بۇلبۇل.

ناۋا قىلساڭ سەھەر ـ ئاخشام،
كۆلەرشاد جانلىنىپ باغلار.
بېرەر زوق دىلغا شادلىقتىن،
ئاۋازىڭ ياڭرىغان چاغلار.

سۆيەر جاندىن سېنى ھەردەم،
گۈزەللىك ئاشىقى ھەرجان.
كۆڭۈل يايراپ سۆيۈنسۈن جان،
ھامان سايرا قىلىپ خەندان.

1986 - يىل

گۈل باغ

كوللېكتىپ: گۈل باغەي، گۈل باغ،
باغنىڭ گۈللىرى ھەر خىل.
ئەرلەر: رەيھان، ئەتىر، چۇغلۇق، سەبدە،
بىر - بىردىن سەر خىل،

قىزلار: گۈل باغەي، گۈل باغ،
گۈل باغ تارتىدۇ كۆزنى.
ئەرلەر: گۈل باغ ئىشقى، گۈللەر رىشتى،
چىڭ باغلىدى بىزنى.

كوللېكتىپ: گۈل باغەي، گۈل باغ،
گۈل باغ تولىدۇر بىزدە.
قىزلار: باغقا كېلىمىك، گۈللەر ئېلىمىك
بىزنىڭ كۆزىمىز سىزدە،

كوللېكتىپ: گۈل باغەي، گۈل باغ،
گۈللەر مەھلىيا بىزگە.

ئەرلەر: سىزنىڭ كۆزىڭىز بىزدە بولسا
بىزنىڭ كۆزىمىز سىزدە.

قىزلار: گۈل باغەي، گۈل باغ،
گۈل پايانداز سىزگە.
ئەرلەر: گۈل پەسلىدەك كۆركەم ياشلىق
مەڭگۈ باھار بىزگە.

كوللېكتىپ: گۈل باغەي، گۈل باغ،
گۈل باغ تارتىدۇ كۆزنى.
گۈل باغ ئىشقى، گۈللەر رىشتى،
چىڭ باغلىدى بىزنى.

1985 – يىل

تاڭ شامىلى

تاڭ شامىلى، سەن تاڭنىڭ
ئەركىسىمۇ، ئەلچىسى؟
باشلىنىدۇ سەن بىلەن
يېڭى كۈننىڭ مەرىكىسى.

ئۆتسەڭ سۆيۈپ مەڭزىنى
يايرىمىسۇن قايسى جان.
گۈلكە جىلۋە بەرگەچ سەن،
بولدى بۇلبۇل غەزەلخان.

1985 - يىل

گۈزەل ئىلى بويلىرى

گۈل - چېچەككە پۈركەنگەن
گۈزەل ئىلى بويلىرى.
جاراڭلايدۇ قوينۇڭدا،
بۇلبۇل، كاككۇك كۈيلىرى.

ھايات قايناق كۆكسۈڭدە،
نۇر چاقنايدۇ ھۆسنۈڭدە.
ئەلنىڭ بەختى كۈي بولۇپ،
ياڭرار دائىم ئۈستۈڭدە.

تاشتىن - تاشقا سەكرىشىپ،
ئاقار سۈزۈك سۇلىرىڭ.
تۇتاشتۇرار باغلارغا
گۈل - چېچەكلىك يوللىرىڭ.

ئېتىزلىرىڭ كەڭتىدەك،
خۇددى زۇمرەت تاغلىرىڭ.
چىللار ئەلنى سەيلىگە،
ئالمىزارلىق باغلىرىڭ.

1987 - يىل

قوغۇن پىشتى

قوغۇن تېرىسام تۈزگە.
بەس - بەستە پېلەك تارتتى.
زۇمرەتتەك پېلەكلەردە
ئالتۇن رەڭ چېچەك ئاتتى.

سىگكەن قان بولۇپ ئەجرىم،
بۇ ئالتۇن چېچەكلەرگە.
چىرماشقان يۈرەك رىشتىم،
ھەر بىر شۇك، پېلەكلەرگە.

ئۇسسىسا سۇغاردىم مەن،
سۇ ئەمەس كۈمۈش تەردە.
پىشتى قوغۇنۇم قەنتتەك،
زوق قوزغاپ يۈرەكلەردە.

قوغۇنچى مېنىڭ نامىم،
ئەل - يۇرت مېنىڭ مېھمانىم.
كەل، لەززەتنى تېتىپ كەت،
يايرىسۇن يۈرەك - جانىڭ.

1986 - يىل

ئورما ناخشىسى

ئورما ئورىسەن كۈندە
توختىماي سەھەر - ئاخشام.
زوق بېرەر كۆڭۈللەرگە،
يالقۇنلۇق سېنىڭ ناخشاڭ.

ناخشاڭنىڭ مۇڭى بىلەن،
مەن كەلدىم سېنى ئىزلەپ.
ئالتۇن داننى چەشلەپسەن،
يەڭ تۈرۈپ راسا ئىشلەپ.

مەرۋايىتتەك چاقنايدۇ،
ماڭلىيىڭدا تەر - ئۈنچە.
ھالال مېھنەت ئەجرىڭدىن،
سۆيۈندى يۈرەك شۇنچە.

1987 - يىل

قارلىغاچ

باھارنىڭ ئەلچىسى قارلىغاچ،
جاھاننىڭ ئەركىسى قارلىغاچ.
كۆكلۈلنى ئەيلىدى مەپتۇن
كۆيگىنىڭ ئەۋجىسى قارلىغاچ.

قىلىپ پەرۋاز ئېگىز كۆكتە،
ئۇچارسەن شوخلىنىپ ھەريان.
بېرەر زوق دىلغا جەۋلانىڭ
نازاكەت پەرىسى قارلىغاچ.

قىلىپ پەرۋاز ئېگىز ئۆرلە،
باھارىم پەيزىنى كۈيلە.
باھار سۆيگەن ئۇلۇغ ئەلنىڭ،
ۋاپا پەرۋانىسى قارلىغاچ.

1985 - يىل

ئارخېئولوگ ناخشىسى

نىگارىمدىن يىراقتا مەن،
دىلىم سۆيگەن پىراقتا مەن.
ئىز ئىزلەيمەن، ئەجدادلىرىم
ياشاپ ئۆتكەن تۇپراقتا مەن.

ئۇرسا بوران، كۆچسە قۇملار،
دېمە كۆپكەن مۇشەققەتنى.
بېغىشلار كۈچ ۋۇجۇدۇمغا،
ئەجدادلارنىڭ مۇھەببىتى.

مېنى سەندىن سورىسا كىم،
چۆلدە ئەمەس يولدا دېگىن.
تۇتاشتۇرار ئەسىرلەرنى،
مېنىڭ يارىم ئۇندا دېگىن.

1986 - يىل

گۈلچى قىزغا

تۇستۇرۇپسەن باغدا گۈل،
تۈرلۈك - تۈمەن خىل،
سەيلە قىلدىم بېغىڭنى،
مەپتۇن بولدى دىل.

ئەكس ئەتتى رۇخسارىڭ،
ھەر گۈل بەرگىدىن.
كۆردۈم زىلۋا بويۇڭنى،
ھەر گۈل قەددىدىن.

گۈل غۇنچىسى قامىتىڭ،
كۈلكەڭ چېچىكى.
بولدى بولماق بۇلبۇلۇڭ،
قەلبىم ئىستىكى.

1986 - يىل

قوغۇنچى

كۆلسە ئېچىلىپ گۈللەر،
كۆكلەم زىنىنىتى دەيمەن.
پىشسا مېۋىلەر باغدا
يازنىڭ لەززىتى دەيمەن.

كۆكلەم پەسلىدە ئىشلەپ،
قوغۇن تېرىدىم بوزغا.
قوزغاپ زوقىنى ئەلنىڭ،
پىشتى ئۇلگۈرۈپ يازغا.

رەڭدار كۆكچىسى زۇمرەت،
ئەيلەر مەھلىيا دىلنى.
پىشقان ھەربىرى قەنتتەك
تەمى يارىدۇ تىلنى.

دوستۇم سەيلىتىپ بۇندا،
يازنىڭ پەيزىنى سۈرگىن.
ئەمگەك ئەجرىدىن كەلگەن،
لەززەت بەھرىنى كۆرگىن.

1985 - يىل

سىنىڭدەك ياخشى يار يوقتۇر

سىنىڭدەك گۈل ئۈزار بارمۇ؟
سىنىڭدەك دىلخۇمار بارمۇ؟
دىلىمنى ئەيلىدىڭ مەپتۇن
مېنىڭدەك ئىنتىزار بارمۇ؟

مېنىڭدەك ئىنتىزار بارمۇ؟
سىنىڭدەك غەمگۈزار بارمۇ؟

مۇھەببەت بېغىدا ئۆسكەن،
بويۇڭ غۇنچە، ئۆزۈڭ بىر گۈل.
ۋىسالىڭ كويىدا ھەر تۈن،
تۆكۈرمەن كۆي، بولۇپ بۇلبۇل.

تۆكەرمەن كۆي بولۇپ بۇلبۇل،
كۆيۈمدىن تولغىنار سۇمبۇل.

ۋىسال جامىڭدا مەي ئىچتىم
مېنىڭدەك بەختىيار بارمۇ؟
يولەكتۈر يارغا يار تاغدەك،
ئۇنىڭدەك ئىپتىخار بارمۇ؟

مېنىڭدەك بەختىيار بارمۇ؟
سېنىڭدەك گۈل نىگار بارمۇ؟

1987 - يىل

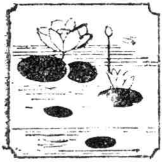

سۆيگۈ قوشقى

مېنى مەپتۇن ئەيلىگەن،
گۈل سۈپەت جامالىڭدۇر.
تالى مەجنۇن قەددىدەك
قامىتى كامالىڭدۇر.

ئاقتىم سۆيگۈ سۈيىدە،
كىردىم ئىشقى چۆلىگە.
قۇتقۇزغۇچى ھىجراندىن،
چىن ئىشقى ۋىسالىڭدۇر.

ھامان ھىجران تۈنىنى،
ۋەسل تېڭى يورۇتار.
جاپا قىلماي قىل ۋاپا،
قەلبىم شەيگۇزارىڭدۇر.

1986 - يىل

گۈل يار

گۈل يار،
گۈل يار،
مەڭزىڭ ئانار،
قەلبىڭ باھار،
قەلبىڭ تەپتىدىن،
ئىشقىڭ ۋەسلىدىن
تاپتىم ئىتىبار.

قەلبىم تەختى،
شاھلىق تەختى،
شاھسۇۋارىم سەن،
سەرۋى نىھالىم،
بەختۇ ئىقبالىم،
دىل ئارامىم سەن،
تەندە جانىم سەن.

گۈل يار،

گۈل يار،

مەڭزىڭ ئانار،

قەددىڭ چىنار.

1987 - يىل

دەرد ئەيلىمە

غازاڭ بولغان باغلاردا
بۇلبۇل قانداق سايرىغاي،
كەلسە باشقا جۇدالىق،
يۈرەك قانداق پايلىغاي.

ئۈزۈپ سۆيگۈ رىشتىنى،
كەتتىڭ مەندىن ئۇزاققا.
قالدىم دەردتە مۇڭلىنىپ
چۈشكەن قۇشتەك تۇزاققا.

ئۆلمەي تىرىك ئايرىلماق،
ئاشىق ئۈچۈن راۋامۇ؟
ۋاپا ئەيلەپ دەرد چەكتىم،
دەردىم ساڭا داۋامۇ؟

نەقرات: دەرد ئەيلىمە، قىل ۋاپا،
قەلبىم ساڭا مۇپتىلا.

1987 - يىل

يۇرتۇم

ئاتادەك مېھرىبان يۇرتۇم،
ئانادەك غەمگۇزار يۇرتۇم.
مېنى قوينۇڭدا ئۆستۈردۈڭ،
قىلىپ ئىرپانغا يار يۇرتۇم.

سېنىڭ مېھرىڭنى ئاقلاشقا،
شەھەرگە ئۆزىدىم سەندىن.
خىيالىڭ ھەرقاچان ھەمراھ،
يىراق كەتمەس ھىدىڭ مەندىن.

تىكىلسەم تۈندە ئاسمانغا
كېلەر ئالدىمغا رۇخسارىڭ.
قاتارمەن سېنى ناخشامغا
بولۇپ ھەردەم غەزەلخانىڭ.

ساداقەت بابىدا ھەرچاغ
دىلىم سۆيگەن نىگارىم سەن.
ۋۇجۇدۇمدا ئاقار مېھرىڭ،
ئۆمۈرلۈك ئىپتىخارىم سەن،

1987 - يىل

تۇمەن دەرياسى

خۇشاللىق تولدى قەلبىمگە
تۇمەن دەريا ناۋاسىدىن.
كېلەر ئويناپ، ياساپ دولقۇن
گۈزەل باغلار ئاراسىدىن.

ئۇنىڭ شېرىن سۈيى شەربەت،
بېرەر جانغا ھۇزۇر، لەززەت.
ھاياتلىق تاپتى چۆل - دەشتلەر،
ئېلىپ ئۇندىن مادار، قۇۋۋەت.

تۈگىمەس مەڭگۈ ئاققانغا،
تۇمەن دەريا سۈيى ھەرگىز.
ئاقار شاۋقۇن سېلىپ مەڭگۈ،
تۈگىمەس شاد كۈيى ھەرگىز.

نەقرات: ئاقار ئويناپ تۇمەن مەڭگۈ،
بولۇپ باغرى چىمەن مەڭگۈ.

1987 - يىل

بىر كۆرۈپ

بىر كۆرۈپ كۆڭلۈمدە قالدىڭىز،
بىر كۈلۈپ جىېنىمنى ئالدىڭىز.
كەرەشمە ئىلكىدە بىر قاراپ،
تۈگىمەس سەۋداغا سالدىڭىز.

قەددىڭىز گۈلزارنىڭ گۈلىمۇ؟
ھۆسنىڭىز گۈزەل تاڭ نۇرىمۇ؟
كۆزىڭىز بۇلاقنىڭ سىماسى،
ئۆزىڭىز جەننەتنىڭ ھۇرىمۇ؟

1987 - يىل

سۆيەر بولساڭ

ۋەتەندۇر بارچە ئىنسانىنىڭ غۇرۇرى، ئىپتىخار - پەخرى
ۋەتەنسىز بولمىغاي ھەرگىز كىشىنىڭ ئېتىبار - قەدرى.

ئانادەك غەمگۇزار يوقتۇر، ئاتادەك جان كۆيەر مەشھۇر،
ۋەتەندۇر بارچىغا غەمخور، باھاسىزدۇر ئۇنىڭ مېھرى.

سۆيەر بولساڭ ۋەتەننى سۆي، ۋەتەندە ئۆستى يارىڭمۇ،
كۆرۈپ مەردانە يارنى يار نېچۈن نۇرلانمىسۇن چېھرى.

1985 - يىل

ياشلىق ئالبومى

مېنى بىر گۈل قىلار مەپتۇن،
خاتىرەمدە ھەرقاچان.
كۆزۈم ئالدىغا،
پىكرى يادىمغا
قىلىپ ياشلىق چاغلارنى ئايان.

ھەر كۆڭۈلنىڭ باھارى بار،
ياشلىق ئۆمۈر زىننىتى.
شۇ گۈل،
شۇ قىزىلگۈل
ياشلىق نېمىتى،
بار ئۇنىڭدا ئۆمرۈم قىممىتى.

1986 - يىل

تېنىمدە زەررە كۈچ بولسا

بۇ دەۋران ھىممىتى شولدۇر
ئوچۇقتۇر يول ئىجادكارغا.
تۇرۇپ يەك چۈشسە كىم ئىشقا،
ئىگە ھەردەم نەجاتكارغا.

يېڭى تۆھپە ياراتقانىمىك،
ئىلىم ـ ھېكمەت تاراتقانىمىك.
تاقالغاي كۆكسىگە گۈللەر
بولۇپ كۆركى شەرەپ ـ شانىمىك.

ياراتقاي ھەركىمنى تارىخ،
ھامان ئۆز قۇربىگە لايىق.
بېغىشلا زەررە كۈچ بولسا،
ۋەتەن ـ ئەلگە بولۇپ سادىق.

1985 ـ يىل

گەر گۈزەللىك ئىزلىسەڭ

كىم سۆيمەس گۈزەللىكنى،
دىل گۈزەللىك شەيداسى.
گۈزەللىكتە نامايان
چىن بەختىنىڭ مەناسى.

بۇلبۇل سۆيگەچ چىمەننى،
تاپتى لەزىز خۇش ناۋا.
باغۋەن ئورنى باغ ھامان
ياردۇر ئاڭا ساپ ھاۋا.

گەر گۈزەللىك ئىزلىسەڭ،
گۈزەللىككە بول شەيدا.
باغلار ياسا باغۋەندەك،
بول بۇلبۇلدەك خۇش ناۋا.

ئوقۇتقۇچىمەن

مەكتىپىمىز گويا گۈل چىمەن،
ئىلىم - پەننىڭ نۇرىدا كۆلگەن.
مەن بەختلىك ئوقۇتقۇچىمەن،
ياش ئەۋلادلار قەلبىدىن سۆيگەن.

بەردى ماڭا ئۇلۇغ زامانەم
ئالىي ھۆرمەت، يۈكسەك شەرەپ - شان.
يورۇتىمەن خۇددى نۇر بولۇپ
ئەۋلادلارنىڭ قەلبىنى ھامان.

بەختىيارمەن، چەكسىز خۇشالمەن،
مېۋەبەرسەم ۋەتەنگە - ئەلگە.
ئەۋلادلىرىم ئۈزۈلمەس ئەبەد،
ماڭار ئۆرلەپ يۈكسەك پەللگە.

1987 - يىل

ناخشا مېنىڭ ھاياتىم

ناخشا بىلەن تۇغۇلدۇم،
ناخشا مېنىڭ ھاياتىم.
ناخشا بىلەن ياشايمەن،
ناخشا مېنىڭ قاناتىم.

تەم بېرىسەن ھاياتقا،
ناخشا بىلەن ھەرقاچان.
ناخشا بىلەن ئاشىمەن،
سەپەرلەردە تاغ - داۋان.

ناخشام بىلەن خەلقىمنىڭ،
يۈرەك - باغرى يايرايدۇ.
باغدا گۈللەر ئېچىلىپ،
بۇلبۇل خۇشال سايرايدۇ.

1987 - يىل

تولۇن ئاي

ئەي تولۇن ئاي، تولۇن ئاي،
سەن نېمانچە خۇش چىراي.
يورۇتۇپ تۈن قوينىنى
نۇر چاچىسەن توختىماي.

سەن كېچىلىك سامانىڭ،
چىرىغىمۇ، شامىمۇ؟
ياكى تۈندە سەيلىگە،
چىققان ئاسمان شاھىمۇ؟

سامانيولى پاياندار
سەيلىگاھىڭ ئالدىدا.
تەزىم قىلار يۇلتۇزلار
مەنزىلگاھىڭ ئالدىدا.

سىڭەر سېنىڭ نۇرلىرىڭ
تاڭ ئەلچىسى سۇبھىگە.
بېغىشلايسەن گۈزەللىك،
گۈل ھاياتنىڭ ھۆسنىگە.

1985 ـ يىل

يار گۈزەل

گۈلنى گۈزەل كۆرسەتكەن
جىسمىدىكى خۇش پۇراق.
يارنى گۈزەل كۆرسەتكەن
ئاڭا بولغان ئىشتىياق.

يار گۈزەل، يارىم گۈزەل،
يار ئىشقىدا ئېيتتىم غەزەل.

چېلىنماس راۋاپ تارسىز،
ئۆتمەيدۇ ئۆمۈر يارسىز.
چىن ئاشىق - مەشۇقلارنىڭ،
قىش كۆرمەس دىلى ھەرگىز.

يار گۈزەل، يارىم گۈزەل،
يار ئىشقىدا ئېيتتىم غەزەل.

بۇلبۇل خۇشال سايرايدۇ
گۈل پەسلىگە يەتكەندە.
كۆڭۈل خۇشال يايرايدۇ
يار ۋەسلىگە يەتكەندە.

يار گۈزەل، يارىم گۈزەل،
يار ئىشقىدا ئېيتتىم غەزەل.

1987 - يىل

خەلقىم

گۈزەل بەختىنىڭ مەناسى خەلقىم،
دەۋر - دەۋرانىنىڭ داناسى خەلقىم.
قوينۇڭدا ئۆستۈم گۈل سۆپەت يايراپ
كۆكلەم باھارنىڭ بەرناسى خەلقىم.

سىنىڭ رايىڭسىز كۈلمەس باغدا گۈل،
سىنىڭ رايىڭسىز سايرىماس بۇلبۇل.
ھەممە ئىلكىڭدە قىلىدۇ جەۋلان،
خۇش تەبىئەتنىڭ جۇلاسى خەلقىم.

دەۋر - دەۋرانىنىڭ داناسى خەلقىم.
كۆكلەم باھارنىڭ بەرناسى خەلقىم.

ئاقار دەريالار پەرمانىڭ بىلەن،
چۆللەر گۈل بولار ئارمانىڭ بىلەن.
تاغلار ئالدىڭدا قىلىدۇ تەزىم،
تۈزەش، گۈللەشنىڭ شەيداسى خەلقىم.

پارلاق ھاياتنىڭ سىمۋولى سەن،
ئالغا ئۆرلەشنىڭ نىشان، رولى سەن.
ياشايسەن مەڭگۈ ئالەم بىلەن تەڭ،
چەكسىز ئالەمنىڭ ھەغداسى خەلقىم.

گۈزەل بەختىنىڭ مەناسى خەلقىم،
دەۋر - دەۋرانىنىڭ داناسى خەلقىم.

1987 - يىل

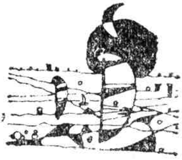

سۆيىمەن

ئەي مېنىڭ دىلدىن سۆيگەن ۋەتىنىم،
باھار نۇرىغا چۆمگەن دىيارسەن.
تولغان قۇچىقىڭ لالە - رەيھانغا،
خۇش پۇراق چېچىپ تۇرغان ئىپارسەن.

قانچىلاپ مەردنى ئۆستۈردۈڭ سۆيۈپ،
ئۇلغايدى خەلق ئىشقىڭدا كۆيۈپ.
ئەلنىڭ غۇرۇرى، ئىپتىخار-پەخرى،
كۆزلىرىمگە نۇر، تەندە مادارسەن.

سۆيىمەن سېنىڭ گۈزەل تېغىڭنى،
سۆيىمەن سېنىڭ بەخت بېغىڭنى.
سۆيىمەن پارلاق كېلەچىكىڭنى،
مەڭگۈ قەلبىمدىن ئۆچمەس نىگارسەن.

1985 - يىل

داستانلار

قەرز قالغان تويي ھەققىدە قىسسە

ئەجەب ئوبدان زامان بولدى،
كۆڭۈللەر شادىمان بولدى.
ئازاد ئەمگەك ماكانى يۇرت،
بەخت ـ راھەتكە كان بولدى.

تۆكۈپ تەر ئىشلىگەن دېھقان،
كۆتۈردى قەد تېپىپ زور شان.
ئېلىپ نەپ ئەجرىدىن ھەركىم،
خۇشال يايرايدىغان بولدى.

يېمەك ـ كىيمەك غېمى يوقتۇر،
كۆڭۈل كەلگۈسىدىن توقتۇر.
كۈنۈ تۈن قىلسىمۇ ئەمگەك،
بىلەك تالمايدىغان بولدى.

تۆكۈپ تەرئىشلىسەك قانچە،
سۈرەرسەن پەيزىنى شۇنچە.
چېۋەر ئەمگەكچىگە بايلىق،
تەبىئىي ئۇنۋان بولدى.

دېسەك: تارتماي جاپاھەرگىز،
جاپالىق ئىشلە پۈكمەي تىز.
جاپالىق ئۆتكىلى ئىشنىڭ،
راھەتكە ئىمتىھان بولدى.

شۇشادلىق پەيزىدە يايراپ،
هامان ھېسسىياتلىرىم قايناپ.
جىمى كەچمىشلىرىم شۇدەم،
كۆز ئالدىدا ئايان بولدى.

× ×

ئىدىم مەن ئەسلىدىن دېھقان.
ئىش - ئەمگەك قوينىدا پىشقان.
ئەزەلدىن يەك تۇرۇپ ئىشقا،
بولۇپ كەلگەن جەسۇر - پالۋان.

نىشانىم ئەلنى گۈللەشتى،
شۇسايان ئالغا ئۆرلەشتى.
مۇناسىپ ئارزۇ - ئەھدىمگە،
ئىدى زور تەندىمۇ دەرمان.

دېمەيتتىم چارچىدىم تالدىم،
دېمەيتتىم يالىڭاچ قالدىم.
باراتتىم ئالدىدا ھەرچاغ،
بىرىلىسە نېمىدەپ پەرمان.

لېكىن بىلمەيتىمەن باشتا،
ئۇنىۇم يوق قىلچىمۇ ئىشتا.
خىجىللىقتا قويدى بىر ئىشلار،
مېنى بەك قالدۇرۇپ ھەيران.

قىزىل تۇغنى كۆتۈرسە كىم،
قىزىل تۇغ ۋارىسى دەپتىم.
گۇمان قىلماپتىمەن تۇغنى
قىلاردەپ ئۆزىگە قالقان.

ئىشەنچ ـ ئەقىدىمىز تۇغقا،
بولۇپ ئالۋاستىغا تۇتقا.
قىلىپ لاي سۈپسۈزۈك سۈنى،
بېلىق تۇتماقتىكەن شەيتان.

بىراق تەستۇر ئۇنى ئېيتماق،
كىم ئېيتسا سېلىنار سىيرتماق.
سىقىلدى دېمى ھەركىمنىڭ،
ئەلەمدىن قەلبى بوپ گۇلخان.

تاقالدى يولى تۇرمۇشنىڭ،
سۇرىدىن شۇ تۆمۈر مۇشتنىڭ.
دېھقاننى قۇچتى قاششاقلىق،
بولۇپ زور ئىگىلىك ۋەيران.

مۇناسىپ ئەھلى ئىنسانغا،
ياشاش يات بولدى دېھقانغا.
نېمە پۇل؟ كۆرمىدى يىللاپ،
تويۇپمۇ يېمىدى ئاش - نان.

× ×

«ئېكەككە يولۇقار دوقاق».
دېگەندەك ماڭا نەق شۇ چاغ.
كېلىپ دۇچ قىلدى تەڭلىككە،
بالامنىڭ تويىنى قىلماق.

قېتىپ باشنىڭ ئىچى - تېشى،
دېمەمنى قىستى ئەندىشى.
كۆن ئالماق شۇنچە تەس تۇرسا،
ئاسانمۇ يۇرتقا چاي قۇيماق.

لېكىن ئاسان ئەمەس ئاندىن،
قېچىپ ئۆتمەكلىكىم ياندىن.
ئاتىلىق قەرزىدۇر ئەسلى،
يىگىت چوڭ بولسا توي قىلماق

ئادا بولسا ئاتا قەرزى،
خۇشال كۈلمەمدىغان قەلبى.
شۇڭا تويىنىڭ غېمى شادلىق —
بىلەن دائىم بولۇر ئورتاق.

شۇڭا قىلماق ئۇچۇن تويىنى،
پۈكۈپ كۆڭلۈمگە بىر ئويىنى.
قەدەم قويدۇم قۇدام ياققا،
بولۇپ يېڭىچە شەرت قويماق.

دېدىم مەن: ئەي قۇدا، ئاڭلاڭ،
بۇ قاتقان باشنى تېز ئوڭلاڭ.
قولۇمدىن كەلسە بو تويغا،
كېرەكتى نەچچە قوي سويماق.

قولۇم قىسقا، تولا دەردىم،
چېچىمدىن تولا ھەم قەرزىم.
بېرەلمەسمەن شۇڭا ۋەدە،
قىلىشقا توي چېلىپ دۇمباق.

ئادا قىلماققا بۇرچۇمنى،
بېرەي مەن سىزگە ئوغلۇمنى.
ئۈنىڭسىز تەس ئىكەن ھازىر،
ئۇلارنىڭ بېشىنى قوشماق.

قۇدام ئالدى كۆزىگە ياش،
قىلىپ دەردمەن دىلىنى پاش.
دېدى: بىزگە ئامال قانچە،
بوغۇپ تۇرسا قەرز شۇنداق.

ئىجازەت شۇ بولغاي بىزدىن،
ئېلىپ خەتنى ئۇلار تېزدىن.
تۇتۇپ بىر ئۆينى جىمجىتلا،
ھاياتنى باشلىسا قانداق؟

قۇدامنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ،
يۈرەك ئۆركەشلىدى يايراپ.
دېگەندەك بولدى بۇ خۇددى،
«قاراپ يوتقانغا پۇت سۇنماق».

بىراق شۇ چاغدىكى شادلىق،
بولۇپتۇ ئەسلى ۋاقىتلىق.
ھامان بولمايدىكەن ئىشلار،
قارشىلىقسىز، ئاسان ئۇنداق.

× ×

قۇدام كەلدى شۇ كۈن كەچتە،
چىرايى زەپىران - خەستە.
تۆكۈپ ياش كۆزىدىن ئۆزمەي،
دېدى شۇ سۆزنى، مىڭ تەستە:

- كەچۈر دوستۇم، يامان ئەھۋال!
ئايال ئاڭلاپ قىلىپ جاڭجال.
ياقامغا قول سېلىپ تىللاپ،
بوۋامنى كۆرسەتتى بىر پەستە.

دېدى: «يوق خارلىقتا قالغان قىز،
باقالماي ئارىلىقتا قالغان قىز.
ئۇ قىسمەت مەن ئۈچۈن جاندىن،
ۋە جاننى باغلىغان رىشتە.

ئەگەر چىقسا ئاڭا لايىق،
بولۇپ ئەنئەنىگە سادىق.
قىلىپ توي داغدۇغا قىلسۇن،
هامان ساقلانغۇدەك ئەستە».

قويايلى شۇڭا بۇ ئىشنى،
بېسىپ مەھكەمرەك چىشنى.
كۈتەيلى ياخشى كۈنلەرنى
كېتەر بۇ كۈنمۇ كەلمەسكە...

× ×

كېلىپ شۇ ئىش ماڭا بەك هار،
تۇيۇلدى بۇ جاهان هەم تار.
ئېغىر كەن زەپمۇ يوقسۇللۇق،
ئىكەن يوقسۇلمۇ خەستىن خار.

بىرىپ تەقدىرگە تەن ئاخىر،
قىلالماي دەردنى ھەم زاھىر.
ئۆيۈمدە مۆكۈنۈپ ياتتىم،
بولۇپ غەم تىغىدىن بىمار.

ئىدىم مەن رازى شۇدەمدە،
پېتىپ ياتقۇنچە دەرد - غەمگە.
يۇمۇلساي كۆزۈم دەرھال،
يېنىپ كۆز ئاچمىسام زىنھار.

تۆگەپ پۈتمەپتىكەن لېكىن،
مېنىڭ تارتار ئەلەم - غېمىم.
قېچىپ ئوغلۇم شۇقىز بىلەن
قوشۇلدى دەردكە دەرد بىسيار.

كېلىپ قىز ئانىسى دەرھال،
چىقاردى بەكمۇ چوڭ جاڭجال.
دېدى: يوشۇرمىغىن قىزنى،
تېپىپ بەر ماڭا ئەي مەككار!

بولۇپ دىل غەش، يۈرەك پارە،
تاپالماي ئۆزگىچە چارە.
تېپىپ كەلمەككە بالىلارنى،
سەپەرگە باغلىدىم زۇننار.

ئۆلارنى تاپقۇچە ھەيھات!
دېدىم مەن نەچچە رەت ۋاي داد!
لېكىن ئاندىنمۇ كۆپ بولدى،
بىر-بىرىنى تاپقاندىكى ئازار.

قىلىپ بىر ئىككىسى گەپنى،
ئېلىپ پىنھانە توي خەتنى.
قىچىشقانىكەن قوشۇشقا باش،
قىلىپ بىر كۈلىبىنى تەييار.

بۇ ئىش تۇغدۇرسىمۇ غەشلىك،
نە ھاجەت ئۇنى سۆكمەكلىك.
قىلار بۇ بىسامال خەقنىك،
ئەلەم، ئىسيانىنى ئىزھار.

ئېيتىپ ھېسداشلىقىم چەكسىز،
ئۇلارنى قوللىدىم شەكسىز.
ئىناقلىق ھەممىدىن قىممەت،
ئۇنىڭسىز نىمە شادلىق بار!

دېدىم: قوغلاپ غەمنى ئۆيىنى،
تۈتۈڭلار بەخۇدۇك ئۆيىنى.
ھامان كەلگۈسىدە چوڭ توي،
قىلىپ بەرمەككە مەن تەييار.

قەرز قالسۇن شۇڭا بۇ توي.
كۆلەر ئىقبال ئاخىر خۇش-خۇي،
بۇ ئالەم قىسمىتى شۇنداق:
ئېرىپ قار، يەر يۈزى ياشنار.

× ×

ئېرىپ قار، يەر يۈزى ياشناپ،
مانا ھەر ياندا گۈل چاقناپ.
ئېلىپ كەلدى باھار يۇرتقا،
يېڭىچە خۇش ھاۋا باشلاپ.

چۈشۈپ ئارامىغا كۆڭلى،
يېڭى مەنا تېپىپ ئۆمرى،
كىرىشتى بارچە خەق ئىشقا،
يېڭىچە چوڭ قەدەم تاشلاپ.

ئېلىپ شاد ھۆددىگە يەرنى،
ئايانماستىن تۆكۈپ تەرنى.
ھوسۇلنى مول ئاۋۇتقانىنىڭ،
كېلىشتى ئامىتى قوشلاپ.

كۈلۈپ ھەممە خۇشال - شادىمان،
دېيىشتى: كەلدى ھۆردەۋران.
قىلايلى تېخىمۇ غەيرەت،
روناق تاپماق ئۈچۈن ياشناپ.

× ×

بەرىكەت ياغسا دەۋراندىن،
كېلەر ئامەتمۇ ھەر ياندىن.
تېپىپ پۇل مەنمۇ راسلاندىم،
ئېلىپ نەپ بارچە ئىمكاندىن.

قىلىپ دۆلەت ئۈچۈن تارتۇق،
سېتىپ ئاش نورمىدىن ئارتۇق.
يەنە كۆپلەپ كىرىم قىلدىم،
بېغىمدىن، سەي ۋە ئورماندىن.

تۇغۇپ ھەربىرى جۈپ - جۈپتىن،
قويۇممۇ ئاشتى ئون تۆتتىن.
يېيىشكە يوق ئېغىز ئەمدى،
ئۈزۈلمەس ئۆيىمۇ گۆش، ناندىن.

شۇئان ئەسكە ئېلىپ تويىنى،
يېتەكلەپ ئىككى - ئۈچ قويىنى.
قۇدامنىڭ ئۆيىگە باردىم،
قىلارغا مەسلىھەت ئالدىن.

كۈلۈپ ئايال قۇدام شادىمان،
يېيىپ ئالدىمغا مول داستىخان.
دېدى: «ئۇ چاغ نادانكەنمەن،
ئىكەنمەن ھەم تادان ئاندىن.

ئەمەسكەن بىز ئۇچۇن مەنسۇپ،
شۇ چاغ قىلغان سۆزۈم كۆپچۈپ.
دېسەم ھەردەم، خاتا قىلدىم...
دېلىم كۆيەر پۇشايماندىن.

ئامال يوق، ئۆتتى ئۆتكەن ئىش،
سالالماس بىزگە ئۇ تەشۋىش.
قارايلى ئالدىغا ئەمدى،
ئېلىپ كۈچ يېڭى پەرماندىن.

پۈكۈپ دىلغا سىياسەتنى،
قويايلى كۆپ ھەشەمەتنى.
ھەشەمەت بولمىغاي ئۆلچەم،
ئۆتەرگە چارە تۇغقاندىن.

دېسەك خەجلەيلى ئازدۇر - كۆپ،
بېرەيلى ئۆينى جابدۇپ.
ئۇلارلا شاد - خۇرام ئۆتسە،
چىقارمىز بىزمۇ ئارماندىن... »

× ×

قۇدامنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ،
ھاياجاندىن يۈرەك يايراپ.
تۇرۇپ قالدىم قىلالماي گەپ،
قۇدامغا نېمە دەي شۇ تاپ؟!

كېزىپ قەلبىمدە بىرلا ئوي
دېدىم: بۇ زادى قانداق روي.
قۇدامنى نېمە ئۆزگەرتتى،
سۆزى ساز، مەنىلىك ھەم باب.

ئاخىر تاپتىم ئۇنى ئويلاپ،
ۋەتەن ماڭغاچ زەپەر بويلاپ.
بېيىپ مەنىۋى ياقتىنمۇ،
روناق تاپتى خەلق قوشلاپ.

شوڭا ئېسىل ئەدەب ـ ئەخلاق،
بولۇپ ئەلگە ئۇدۇم ھەرۋاخ.
يېتەكلەپ ماڭدى ھەركىمنى،
يېڭىچە غايىگە باشلاپ.

باسالماي شۇڭا قەلبىمنى،
خۇشال كۈيلەپ بۇ دەۋرىمنى.
قۇدامغا ياغدۇرۇپ ئالقىش،
دېدىم: رەھمەت، ياشاڭ ياشناپ.

1983 ـ يىل 5 ـ ئاي

ئاق چەك

مۇقەددىمە

ئاق چەك دېسەم، بولۇپ سىزھەيران
دەرسىز قانداق ئاتالغۇدۇر بۇ؟
يا رەڭگىگە تەئەللۇق گەپمۇ،
ياكى رەقەم يېزىلمىغانمۇ؟

ياق، بۇ ھەرگىز ئېيتىلغان ئەمسە،
پەقەت ئۇنىڭ رەڭگىگە قاراپ.
رەقەمسىزمۇ ئەمەس، ئۇنىڭدا
«مىڭ يۈەن» سان تۇرىدۇ چاقناپ.

بانكىغا پۇل قويغۇچى ھەركىم
ئالغان چەكتىن پەرقى يوق بۇنىڭ.
پۈتۈلسىمۇ لېكىن «مىڭ يۈەن»
ئاڭا لايىق نەرخى يوق بۇنىڭ.

كـىرگىنىدگە بـۇ چەك قولۇمغا،
بولدى بۇگۈن ئاران ئىككى ئاي.
ساقلىشىمغا قىلىپ ھاۋالە
بەرگەن ئۇنى ماڭا سەمەت باي.

شەرھلىمەي شۇڭا چەكنى كۆپ،
ئۇزاتماستىن ھەمدەگەپنى كۆپ.
سۆز ئاچايلى سەمەت ھەققىدە
تەقەززامۇ قىلماي خەقنى كۆپ.

بەرىنچى باب

سەمەت باي

يېزىمىزدا سەمەت باي دېسە،
بىلەر چوڭدىن كىچىككە قەدەر.
نە يېزىمىز، بىلىدۇ ھەتتا
كۆلىمى كەڭ شۇ ھەيۋەت شەھەر.

شۇڭا پات ـ پات يېزا يولىدا
چاڭ توزۇتۇپ پىكاپلار كېلەر.
ئۇنى كۆرگەن چوڭ-كىچىك دەرھال
سەمەت بايغا مېھمان دەپ بىلە

سەمەت باينىڭ ئۆيىدە شۇ كۈن
سۆيىلىدۇ ئىككى ـ ئۈچلەپ قوي.
سورۇن قىزىپ ياڭرار كۈي ـ ناۋا،
داغدۇغىسى مىسالى چوڭ توي.

كېلىپ تۇرار قورداق، گۆش، كاۋاپ،
ئۈزۈلدۈرمەس خىلمۇ خىل سەينى.
تۆش جاملاردا ئالىي هاراقلار
ئىچىلەر هەم سۇدەك بەئەينى.

بولۇپ كەيپ هەممە شاد ـ خۇرام
سەمەت باينى ماختاپ ئىچىشەر.
مەيلا ئەمەس ئىچكىنى ـــ قەسەم،
سەمەت ئۈچۈن جاندىن كېچىشەر.

ئىچەر سەمەت هاياجان بىلەن،
ئىچەر چۆمۈپ دوستلۇق مېهرىگە.
ئىچەر ۋەدە قىلىپ ۋەسلىنى،
خەجلىمەككە هەربىر لىرىگە.

رومكىلارنىڭ جاراڭ ـ جۇرۇڭى
بېسىپ چۈشەر نەغمە ـ ناۋانى.
خۇش كەيپلەر ۋاراڭ ـ چۇرۇڭى،
چۇلغاپ ئالار كۆكنى ـــ سامانى.

قالار قېتىپ تاۋاقلاپ تاماق،
ئۇنى يېمەك ئۈچۈن ئېغىز يوق.
قاچار سوۋۇپ سەيلەرنىڭ پەيزى،
بىراق هاراق ئىچىلەر تولۇق.

شۇ هالەتتە نەچچە ئون شىشە،
قۇرۇپ يەردە دومىلاپ ياتار.
دومىلىشىپ خۇش كەيپلەرمۇ،
شىشىلەردەك يېتىشار قاتار.

تاڭ بىلەن تەڭ سەگىشىپ ئۇلار
بولغىنىدا يولىغا راۋان،
تاۋاق - تاۋاق ئاشنى ئەۋرەزگە
غۇدۇرغانچە تۆكىدۇ رەيھان.

ئايالىغا تىز پۈكمەس سەمەت
قىلماس پەرۋا بۇنچە غۇدۇراشقا:
- كېرەك بايلىق پەيزىنى سۈرمەك،
دۆلەت قۇشى قونغاندا باشقا.

ئەركەك غازدەك كېرىپ كۆكسىنى،
دوقمۇش تامان ماڭار يول ئېلىپ.
ئۇندا - كىچىك دۇكان ئالدىدا،
بىكارچىلار تۇرار يىغىلىپ.

كۆرۈش بىلەن سەمەتنى ئۇلار،
خۇشاللىقتىن يايراپ كېتىشەر.
بەس - بەس بىلەن ئەھۋال سورىشىپ،
تۇتى قۇشتەك سايراپ كېتىشەر.

پەيزى تۇتۇپ شۇئان سەمەتنىڭ،
دۇكانچىغا قىلار ئىشارەت.
شۇ ئىشارەت بىلەن پوكەيگە،
بوتۇلكىلار تىزىلار رەت - رەت.

تەشنا لەۋلەر ھەش - پەش دېگۈچە،
مەيگە قېنىپ قىلار تەبەسسۇم.
كۈلكە - چاقچاق چىقار ئەۋجىگە،
ياڭرار ھەمدە ناخشا - تەرەننۇم.

ھەيران بولۇپ ئۇششاق باللار
يىغىلىشار كۆرمەككە ئويۇن.
ھەممىتى كۆپ سېخىي سەمەت باي
ئۇلارغىمۇ ئاچىدۇ قويۇن.

دەسمايىدۇر بۇنىڭغا پەقەت
ئېشىپ كەتسە ئۈچ كىلو كەمپۈت.
چاچقا قىلىپ چاچىدۇ ئۇنى
توۋلاپ: - قايسىڭ چاققان بولساڭ تۇت!

قىي - چۇ سىلىپ بالىلار شۇ ئان،
چاچقۇلارغا ئۇزىتىشار قول.
چاڭ - توزاڭلار ئۆرلەپ ھاۋاغا
كۆزدىن غايىب بولار ھەتتا يول.

مەستلەر كۈلەر، كۈلەر سەمەتباي،
بۇندىن ئارتۇق بولماس تاماشا.
بىزنىڭ سەمەت ئەنە شۇنداق باي
ئۆتەر كۈنى شۇنداق ھەمىشە.

ئىككىنچى باب

مىنىڭ دوستلۇقۇم

تونۇش ماڭا سەمەت ئۇزاقتىن
بەش بارماقتەك بىلىمەن ئۇنى.
قىلسىمۇ ئۇ گەرچە بەتخەجلىك،
چىندىن ھۆرمەت قىلىمەن ئۇنى.

چۈنكى ئۇنىڭ بەتخەجلىكىدىن
تەگكەن ئىدى ماڭا خېلى نەپ.
نۆۋىتىدە سىزگە بۇنىمۇ
ئۆتىمەك كېرەك سەمىمىي سۆزلەپ.

دەل بۇنىڭدىن سەككىز ئاي بۇرۇن،
ھۇۋۇلدايتتى كەچ كۈز شامىلى.
ئۇچ قويۇمنى ماڭدىم يېتىلەپ،
سېتىپ قىشلىق كىيىم ئالغىلى.

بىراق ئىشىم ئوڭغا تارتمىدى،
قوي باھاسى ھەرگىز ئارتمىدى.
ئۇ باھادا سودىلىشىشقا
پېقىرنىڭ ھېچ كۆڭلى تارتمىدى.

ياندىم ئاخىر بولۇپ بىئارام
كاج تەلىيىم ئۇستىدىن تەگەپ.
دەيتتىم: بورداق قوينى يەتمىشكە
ساتالمىدى دېگەن قانداق گەپ؟!

سەزمەيتمەن ئاشۇ خىيالدا،
كەلگىنىمنى مەلىگە يېتىپ.
شۇندا مېنى كىمدۇ بىرىنىڭ
توۋلىغىنىنى قالدىم ئىشىتىپ.

بۇرۇلدۇم - دە كەينىمگە ئاستا،
چۈشتى كۆزۈم بىزنىڭ سەمەتكە.
ھويلىسىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ،
شەرەتلەيتتى ئۆزى تەرەتكە.

— ھەربىر قويغا بىرسەن قانچە؟
دېدى يېقىن بېرىشىم بىلەن.
يۈزىيۈەندىن ئۇچنى ئۈزاتتى،
— سەكسەن يۈەن، — دېيىشىم بىلەن.

ھەيرانلىقىم ئېشىپ چېكىدىن،
دېدىم نېمە قىلغىنىڭ سەمەت؟
— دەل كەلگەنىنىڭ مۆكاپىتى بۇ،
قويغا راسا چۈشكەندە ھاجەت.

دېدى - دە ئۇ ئەسكەرتتى ماڭا
كەلگىنىنى ئۆيىگە مېھمان:
— بۇنداق چاغدا قالماق سارغىيىپ،
ئۆلۈمدىنمۇ مىڭ ھەسسە يامان.

شۇڭا بۇنداق چاغدا پۇل بىلەن
ھېسابلىشىپ تۇرغان ئەر ئەمەس.
تېپىلىدۇ پۇل دېگەن ھامان،
بىراق ئابروي تېپىلمىقى تەس...

بۇ مەردانە سۆزلەر ئالدىدا
زادى نېمە دېيىشىم كېرەك؟
رەھمەت ئېيتىپ، شۇنداق، شۇنداق، دەپ
پۇلنى ئېلىپ كېتىشىم كېرەك.

غەملەشكە قىش غېمىنى ئاشۇ
پۇلنىڭ پەقەت بىر قىسمى كەتتى.
ھە، قالغىنى ئېلىپ تۆت پاقلان
بوردىشىمغا بىمالال يەتتى.

ماختانمايمەن، يەتمەس ھېچ كىشى،
مال بورداشتا بۇ يۇرتتا ماڭا.
قىرىق كۈنلا باقسام، سەمەتنىڭ
سورۇنىغا يارىدى يەنە.

شۇندىن بۇيان سەمەت تەبىئىي،
بولۇپ قالدى مەخسۇس خېرىدار.
يۈز يۈەنلىك ئىدى ھەرقويمۇ،
چوڭ ـ كىچىك دەپ تۇرۇش نومۇس ـ ئار.

شۇندىن بۇيان ئۆتتى سەككىز ئاي
ساتتىم ئاڭا جەمئىي ئاتمىش قوي.
ئۇندىن كەلگەن پايدىدىن ھازىر،
بار قولۇمدا نەقلا ئۈچ مىڭ كوي.

بولۇپ تۇرسا شۇنداق خېرىدار
قىيىن ئەمەس ئىكەن بېيىماق.
تېپىلمايدۇ ئىككىنچى يەردىن
ئۇنداق سېخىي خېرىدار بىراق.

ئۆتسە شۇنداق يەنە ئۈچ-تۆت ئاي
ئۆچەر ئۇنىڭ «سېخىي» نامىمۇ.
كۆچەر ماڭا چۈنكى تامامەن
بايلىغىمۇ، شەۋكەت-شانىمۇ.

كەچكىنىدە شۇ ئوي كۆڭلۈمدىن
تۇرۇپ قالدىم چۆكۈپ خىيالغا.
ئايلانمايدۇ دېيەلەيدىكەن،
بۇ ئويۇمنى كىممۇ رېئالغا.

ئۇنداقلارغا قىلاي ھەدىيە
ئەجدادلاردىن ئىككى سۆز پەقەت:
«يېتىپ يېسەڭ تاغمۇ توشىماس»
«بار، ـ ئەكسىچە، ـ ھەرىكەتتە بەرىكەت».

قاچتى ئۇيقۇم ئەنە شۇ كېچە،
كۆز ئالدىمدىن كەتمەيتتى سەمەت.
يۈرىكىمگە سالاتتى دەھشەت،
ئۇنى كۈتۈپ تۇرغان ئاقىۋەت.

ھېسداشلىقىم ئېشىپ ھەسسىلەپ،
ئۇنى تۇسۇپ ئالغۇم كېلەتتى.
ئۇنى تالاپ يېۋاتقانلارنىڭ
تۇمشۇقىغا سالغۇم كېلەتتى.

بولدى پەيدا شۇندا ئۇشتۇمتۇت،
كۆز ئالدىمغا ئۇنىڭ كەچمىشى.
ئاز جاپاغا سالمىغان ئۇنى،
يوقسۇزلۇقنىڭ دەردى، تەشۋىشى.

چوڭقۇرلاشسۇن تونۇشلۇقىمىز
قىلاي شۇنى قىسقىچە بايان.
ئۇنىڭ قانداق ياشاپ، قانداقچە
بېيىغىنى بوپ قالسۇن ئايان.

ئۈچىنچى باب

سەمەتنىڭ قىسقىچە تارىخى

تەبىئەتنىڭ ساپ هاۋاسى بار،
زوقلاندۇرار شاد ناۋاسى بار.
قەهرىتانى، تومۇز ئاپتىپى،
زۇلمىتى هەم تاڭ ساباسى بار.

ئوخشار ئاڭا كىشىلىك تۇرمۇش،
ئۇنىڭ بەختى هەم ساپاسى بار.
بەزەن دىلنى قىلىدىغان غەش،
غەم قايغۇسى، دەرد - جاپاسى بار.

كۆز ئاچقاندا سەمەت ئالەمگە،
بەخت كۈلۈپ باققاندى ئاڭا
بەختىيار شاد ياش ئاتا - ئانا
باغرىنى چىڭ ياققاندى ئاڭا.

يايلاقتىكى ئەركىن تايچاقتەك
ئۆستى سەمەت قايغۇسىز، غەمسىز.
ئۇنىڭ ئۈچۈن يوقتى كەم نېمە،
يېمەك، كىيىمەك، ئويۇنچۇق دەمسىز.

بۇزۇپ — چېچىپ خالىغىنىچە،
بولاتتى ئۇ ئۇندىن بەھرىمەن.
ھاي، دېمەيتتى ئاتا - ئانىسى
ئۆسسۇن دەيتتى مەغرۇر، شاد ھامان.

ئاشۇ ھالدا تاماملىدى ئۇ،
تولۇقسىزنى ئوتتۇرا ھال ئوقۇپ.
يەنە داۋام قىلماق ئۇندىغا،
تۇرار ئىدى تاغدەك تۇيۇلۇپ.

بولدى شۇندا ئەلنىڭ بەختىگە
تاش ئاتقۇچى شۇ «زور ئىنقىلاب».
پارچە ئىشلار توختاپ ئىزىدا،
ئەۋج ئالدى تەگسىز ئىختىلاپ.

نەدە قالدى تەشكىل، ئىنتىزام،
بولدى غايىب باشقۇرغۇچىمۇ.
ئاتالايتتى كېلىشتۈرۈپ مۇشت،
مۇئەللىمگە ئوقۇغۇچىمۇ.

سەمەت ئۇچۇن بۇ ئاجايىپ چاغ
ئالتۇن پەسىل بولۇپ تۇيۇلدى.
گويا ئۇچۇپ چىقىپ قەپەستىن،
كۆكتە پەرۋاز قىلغاندەك بولدى.

بىلىكىگە تاقاپ يەڭ بەلگە،
قىلدى سەپەر شەھەرمۇ شەھەر.
قىلدى ئاسان مۇشكۈللىرىنى،
«ئىسيان» ناملىق يالتىراق شەمشەر.

زىچ ئەگىشىپ باشلىغۇچىغا،
توسالغۇلار باغرىنى تىلدى.
مۇشتەك تۈرۈپ ھەريوغان قوساق
ئەمەلدارنىڭ بۇرنىنى ئىلدى.

پاتماس ئىدى قىين - قىينىغا ئۇ
بۇ ئۇشتۇمتۇت كەلگەن نۇسرەتتىن.
دەيتتى: پەقەت ئىسيان روھىلا
قۇدرەتلىككەن بارچە قۇدرەتتىن.

ئۇنىڭ ئۇچۇن شۇ روھ ھەيۋىسى،
كاپالىتى ئىدى ھەممىنىڭ.
شەھەرنىمۇ ئالار غەلۋىسى
شۇ روھتىكى بىر توپ تەلۋىنىڭ.

ھېس قىلمايتتى بىراق قىلچە ئۇ
بۇ تەلۋىلىك ئاقىۋىتىنى.
كىمگە ئەلەم قىلىپ كىملەرنى
شاد قىلغانىنىڭ ماھىيىتىنى.

دەرھەق، كۆپلەر قىلالمايدۇ ھېس
تاقالماستىن شەخسىيىتىگە.
ئۆلچىنىدۇ شۇڭا دۇنيامۇ
لايىق ھەركىم ھېسابىتىگە.

سەمەت قايتىپ ئۇزۇن سەپەردىن
ئېغىر ئازاپ چەكتى تۇنجى رەت.
كۆرۈنمەيتتى ئۇنىڭ ئاتىسى،
كەتكەن ئىدى خوشلىشىپ ئەبەد.

جۇدالىقتا قەلبى قان ئانا،
ياتار ئىدى بىلمەي خۇدىنى.
ئەكسىيەتچى تاۋابىئاتى دەپ
يوقلىمايتتى خەقلەرمۇ ئۇنى.

— ئەكسىيەتچى بولسۇن قانداقچە؟
دېدى سەمەت غەزەپكە تولۇپ.
ئىشلەيتتىغۇ ئاتام شەھەرلىك
پارتكومدا باش كاتىپ بولۇپ.

شۇندا تەستە ئىڭراپ ئانا،
دېدى: ئۇ پاك، ئۇندا گۇناھ يوق.
گۇناھ دېسەڭ؛ بەرمىدى تامغا
ئىسيانچىلار تارتقاندا ھوقۇق.

ئاھ دەۋەتتى تولغىنىپ سەمەت،
بولدى ئايان ئاڭا بارچە ئىش.
كۆز ئالدىغا كەلدى ئۇر - سۇرلەر،
توسالغۇنى دەسسەپ يىمىرىش...

قاتناشقاندى ئەنە ئاشۇنداق
جەڭ - جېدەلگە سەمەتمۇ تالاي.
كۆرگەن قارشى چىققانىنىڭ ھالاك
بولغىنىنى مىنۇت پايلىماي.

ھۇزۇرىنى سۆرگەن «ئۇلۇغۋار»
كۆچىنىڭ ئۇ چاغ سەمەت ھەۋەستە.
ئاتىسىمۇ شۇ كۆچ قۇربانى
بوپ قېلىشى نە كەلسۇن ئەسكە!

ئىچ - ئىچىدىن ئۆرتىنىپ سەمەت
ئۆكۈنۈشتە ئالدى كۆزگە ياش.
دەۋەتلىرى ئۇ تۇرغان سەپنىڭ
بوپ تۆيۈلدى، تامامەن ئالداش.

شۇ پۇشايمان ئىلكىدە سەمەت،
يىغىشتۇردى ئۆي بىساتىنى.
— بالام، سەن... سەن... ، — ئىگرىدى ئانا
چۈشىنەلمەي ھېسسىياتىنى.

دېدى سەمەت: — سالامەتلىكىڭ
مۇھىم بارچە مۇھىمدىن ماڭا.
ساقىيىشىڭ ئۈچۈن باربىسات
بولسۇن تامام دەسمايە ساڭا.

ئۈندىمىدى ئانا، بىساتتىن
كەچمەك قانچە بولسىمۇ قىيىن.
چۈنكى ئۆيدە دورىغا ئەمەس،
نان ئۈچۈنمۇ يوقتى بىر تىيىن.

— ساتقىن، — دېدى ئانا پىچىرلاپ، —
دەردكە دەرمان بولۇپ قالسا، بەس.
پايدىلىنار ھەركىم مۇلكىدىن
بېشىغا كۈن چۈشسە ھەرنەپەس...

تاللاپ ئالدىن ئىككى گىلەمنى
ماگدى سەمەت يەلكىگە يۈدۈپ.
بىراق بىلمەس ئىدى ئۆزىنى
تۇرغىنىنى نىمىلەر كۈتۈپ.

چىقىشىغا ئىشىك ئالدىغا
پايلاقچىلار چىقىپ كېلىشتى.
يەلكىسىدىن تارتىپ گىلەمنى،
ئۇنى راسا ئۇرۇپ، تېپىشتى...

ئىگرىغانچە يىقىلدى سەمەت،
بىلەلمىدى ئىشىنىڭ تەكتىنى.
بىلەلمىدى شۇنداقلا بۇ خىل
تەلۋىلەرنىڭ نىيەت - قەستىنى.

بىراق ئېنىق تەلۋىلەر ئۈچۈن،
يۇقىرىنىڭ بەرگەن بۇيرۇقى.
ئەكسىيەتچى تاۋابىئاتلىرى
بولۇر جەزمەن ئۇنىڭ قۇيرۇقى.

قىلىنىشى كېرەك نازارەت
شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار ھەرقاچان.
يول قويۇلماس ئۇلارنىڭ ھەرگىز
قۇترىشىغا قىلىپ مالىمان.

شۇڭا سەمەت شۇغۇللانغان ئىش،
ئازارەتكە قارشى چوڭ قىلمىش.
شۇندا قىلا ئۇ كاپىتالىزم —
تۈپرىقىدا قايتا تىرىلىش...

باھانە بولدى شۇ ئىش، تۈپلەپ
باستى دەھشەت بۇ ئۆينى، ھەيھات!
يالىڭاچلىنىپ قالدى ئۆي ئىچى
مۇسادىرە قىلىنىپ بىسات.

شۇ دەھشەتتىن يۇمدى ئانا كۆز،
تېپىلمىدى قۇتقۇزغۇچ مەلھەم.
قالدى سەمەت تىكەندەك يالغۇز،
كۆتەر ئەمدى ئۇنى نە ئەلەم؟

قۇچاق ئاچتى ئاڭا كۆپ ئۆتمەي
بىر بەھەيۋەت يېڭى چاقىرىق.
ئالماققا ئۇ «قايتا تەربىيە»
بولدى كېلىپ بىزنىڭ يېزىلىق.

شۇندىن بۇيان ئۆتەر بىز بىلەن،
ئۇنىڭ بارلىق كۈنى ۋە تۈنى.
ئاڭا ھېسداش بۇندا ھەممىمىز،
ھەرگىز تاشلاپ قويمىدۇق ئۇنى.

چۈنكى ئۇنىڭ سەرگۈزەشتىسى،
ئايان ئىدى بۇندا ھەممىگە.
دەيتتى ھەركىم ئىنسانىي بۇرچ
دەرمان بولماق ئۇنىڭ دەردىگە.

تاپسا بىركىم تۆت سەر يېڭى گۆش
ئۇنى دەرھال ئەسكە ئالاتتى.
خام قايماقتىن قىلسىمۇ پوشكال
داستىخانغا داخىل قىلاتتى.

ئاھ نېمانچە قىزغىن، ئاق كۆڭۈل،
ئاھ نېمانچە مېھرىبان دېھقان.
ئۆمۈر سۈرمەك ئۇلار ئىچىدە
نېمىدېگەن كۆڭۈللۈك ھەر ئان.

ئۇنتۇدى غەم - قايغۇلىرىنى
شۇ غەمخورلۇق ئىلكىدە سەمەت.
يېزا ئانام، — دېدى ھەم بۇندا
بولدى قالماق يەرلىشىپ ئەبەد.

ئۇنىڭسىزمۇ قايتماق شەھەرگە،
بۇ يېتىمگە ئىدى بىگانە.
قايتتى خىزمەت تېپىپ باشقىلار،
قالدى پەقەت سەمەت يېگانە.

يول ميڭمىشتى شياۋدۇيجاڭلارمۇ،
ئۇنىڭ ئۈچۈن كۆيدۈرۈشۈپ جان.
پۈتلىكاشاڭ بولاتتى بىراق،
ئاتىسىنىڭ ئەھۋالى ھامان.

بىراق بولماس تاڭ ئاتماس ھېچ تۈن
تۈننى يېرىپ پارلار ھامان كۈن.
نۇرغا تولدى زېمىن قايتىدىن،
سۈپۈرۈلۈپ چاڭ، تۇمان، تۈتۈن.

كەلدى ئامەت سەمەتكە قايتا،
بولدى پىڭغەن ئۇنىڭ ئاتىسى.
قايتتى مۈلكى، قايتتى ھەم ئۇنىڭ
ئاتىسىنىڭ تالاي ئاقچىسى.

قايتتى يەنە ئۆزى چوڭ بولغان
بەش ئېغىزلىق ئۆيى بار قورۇ،
(ئۆزگىلەرگە ماكان بولغان بۇ،
سەمەت بۇندىن بولغاندا جۇدا).

گەرچە سەمەت سۆيسىمۇ ئۇنى
بىر مۇقەددەس تەۋەررۈك بىلىپ.
كېڭەيتمەكچى بولدى بىر زاۋۇت،
شۇ قورۇنى ئىلكىگە ئېلىپ.

تۇتۇپ كۆزدە دۆلەتنى سەمەت
بەردى ئۇنى رازىلىق بىلەن.
ئۇنى رازى قىلدى زاۋۇتمۇ
بولدى قورۇ ئۇتتۇزمىڭ يۈەن.

ئۆمرىدە پۇل كۆرمىگەن گۆدەك،
ئالدى ئۇنى ھەيرەتتە تۇرۇپ.
ۋوجۇدىنى چۇلغىدى تىترەك
ھاياجاندىن قەلبى جۇش ئۇرۇپ.

ئاھ پۇل،

ئاھ پۇل،

كىشى ئۆمرىنىڭ

كاپالىتى، غۇرۇرى سەن پۇل.
سېنىڭ بىلەن كۆڭۈل توق ھەردەم،
سېنىڭ بىلەن ئۇزۇن ھەمدە قول.

سېنىڭ بىلەن بولار مەقسەت ھەل،
سەن ئاچىسەن ئارزۇلارغا يول.
تىرىشقاقنىڭ سادىق يارى سەن،
بەتخەجلەرگە بولمايسەن قوبۇل.

كىتابخانىم كۆرۈپ ئۆتتىڭىز،
سەمەت باينىڭ تەكتى - ئەسلىنى.

ھەم بىلدىڭىز ئۇنىڭ قانداقچە
تاپقىنىنى باھار پەسلىنى.

بىراق سىزنى سالمىقى ئېنىق،
تەئەججۇپكە ئۇنىڭ بۇگۈنى.
ئېسەڭگىرەپ بايلىق ئالدىدا
تەلۋىلەرچە «ئويناپ - كۈلگىنى».

دەرسىز بەلكىم ئۇنتۇدىمۇ ئۇ
سەرسانلىقتا چەككەن دەردىنى،
ناتايىن دەپ بېرىشىز جاۋاب،
ئۇنتۇمىغان بەلكىم ھەممىنى.

بىلەمسىزكى، لېكىن كىتابخان،
پۇلمۇ مەيدەك قىلىدۇ كەيپ.
كەيپلىكتە بولىدۇ ئايان،
ھەركىمدىكى يوشۇرۇن ئەيىپ.

شۇنچە پۇلنى كۆرگەن سەمەتنىڭ،
مەستخۇشلۇقى ئاشتى ھەددىدىن.
باللىقىنىڭ ئەركىلىكلىرى
باش كۆتۈردى ئۇنىڭ قەلبىدىن.

مېغىزىنى چاقماققا پۇلنىڭ،
ئىش - ئوقەتنى تاشلىدى تامام.

كىرىپ ئەيش-ئىشرەت يولىغا،
بولۇپ كەتتى مەيخورلۇققا رام.

ئايان سىزگە ئۇنىڭ شۇ يولدا،
قوچقان «شانى»، «نامى» تەسۋىرى.
خۇلاسە شۇ:
ئاچچىق تەرتۆكمەي
تاپقان پۇلنىڭ بولمايدۇ قەدرى.

تىرىكچىلىك يولى ھەرىكەتتە،
بايلىق — ئىشلەپ تاپقان بەرىكەتتە.
تاپقىنىنى يېمەسلىك ئەيىب،
بۇزۇپ-چېچىش گۇناھ ئەلۋەتتە.

شۇنداق گۇناھ چېكىشقا پاتقان،
تاپالمايدۇ ھەرگىزمۇ روناق.
ئۇنداقلارغا بۇ ئالەمدىمۇ،
باردۇر دوزاخ ئازابى ھەرۋاخ.

سالغاي نەزەر شۇنداقلارغىمۇ،
ساۋاپ ئىستەر ئاق كۆڭۈل كىشى.
سۈرەيلى تەڭ جەننەت پەيزىنى،
روناق تاپسۇن ھەركىم تۇرمۇشى.

تۆتىنچى باب

مىڭ يۈەنلىك چەك

كىردىم ئۇنىڭ ئۆيىگە بۈگۈن،
قۇياش ئۆرلەپ بولغاندا چاشگاھ.
نۇرغان چېغى يېڭى ئورنىدىن،
قىلماپتىكەن تېخىچە ناشتا.

قۇچاق يېيىپ قەدىناسلاردەك
ئالدى مېنى شاد - خورام كۈتۈپ.
— قەدىمىڭگە، — دېدى، — مۇبارەك
ئولتۇر قېنى يۇقىرى ئۆتۈپ.

بىر قاراپلا بىلدىم، ئۇ يەنە
مەستخۇشلۇقنىڭ ئىدى ئەسىرى.
تۈگىمىگەنىدى دېمەككى،
كېچە ئىچكەن مەينىڭ تەسىرى.

قاپاقلىرى ئىششىپ مۇشتۇمدەك،
يۈزى تامدەك تاتارغانىدى.
ياشلارغا خاس ئۆسۈك چاچلىرى،
ھەر تەرەپكە سالپايغانىدى.

گويا ئۇزاق كېسەل تارتقاندەك،
ماڭسا تىترەپ تۇرار پۇت - قولى.
ياكى، هالدىن كەتكەندەك ئىدى،
ئۇشتۇمتۇتلا قېرىدىپ بىر يولى.

يىللاپ - يىللاپ تۈنگە تاڭ ئۇلاپ،
قىلغان ئويۇن كارامىتى بۇ.
ئىچىملىكتىن ئۆرتىنىپ تېنى،
زەئىپلىشىش ئالامىتى بۇ.

دەلدۈگۈنۈپ مېڭىپ شۇ هالدا،
چىقتى ئىزدەپ بۇلۇڭ - پۇچقاقنى.
ئويى مېنى مېهمان قىلماقكەن،
ئالدى يېرىم شېشە هاراقنى.

رەت قىلغىچە ئۇنى سۆز ئېچىپ،
قالدى ئۇنىڭ ئايالى كىرىپ.
دېدى: نېمە قىلغىنىڭىز بۇ؟
مېهمان قىلاي ئاۋال چاي بېرىپ!

دېدى سەمەت: بىلمەيسەن خوتۇن،
ئۇلپەتچىلىك دېگەن نېمىنى.
هەم بىلمەيسەن هەر تامچە مەيگە
دوستلۇق مېهرى سىڭگەنلىكىنى.

دوستلار شۇڭا ئۇچراشسا ھەردەم،
ئېغىزلىنار ئاۋۋال مەي بىلەن.
مەيسىز ھېچكىم تاپالماس لەززەت،
ھەتتا يەتمىش ياڭزا سەي بىلەن.

قېلىپ كەلگىن ئاۋۋال رومكىنى،
ناشتىلىقتا كۆتۈرەي بىرنى.
ئۇرۇشتۇراي قاسىم بىلەن ھەم،
يالقۇنلىتىپ دوستلۇق مېھرىنى.

باقتى ماڭا رەيھان لاپ ئېتىپ،
كۆزلىرىدە يېلىنىش - ھەسرەت.
كۈتەتتى ئۇ شۇ تاپتا مەندىن،
قوي ئىچمەيلى دېيىشنى پەقەت.

دېمەك بىزار بولۇپ كەتكەن ئۇ،
يولدىشىنىڭ مەيخورلۇقىدىن.
بولماس بۇنى ئايرىپ قاراشقا،
ئۇنىڭكى چىن غەمخورلۇقىدىن.

بىراق قىيىن ئىدى ئۆزىنىڭ
يولدىشىنى توسۇپ قالمىقى.
لازىم ئىدى شۇڭا ئۇنىڭغا
ماسلاشقۇچى بىرى بولمىقى.

قىلىپ قوبۇل ئىلتىجاسىنى،
دېدىم ئاخىر، — ئىچمەيلى سەمەت.
بولدۇغۇ ئىچمەي تۇرۇپمۇ،
قىزىتىشقا ئۆزئارا سۆھبەت.

مېيىقىدا كۈلدى - دە سەمەت
پىيالىدىن بىرنى كەلتۈردى.
يۈزگىرامچە قۇيدى ھەم ئىچتى،
ئاندىن ئۇنى يەنە تولدۇردى.

دېمەك مېنىڭ نۆۋىتىمدى ئۇ،
كېرەك ئىدى توختاتماي ئىچىش.
قۇتۇلۇشمۇ تەستى ئىچمەستىن،
تەستى بىللە ئىچمەي گەپ تېپىش.

ئىچتىم ئاخىر قىلىپ خىلاپلىق،
تېخى ھازىر قىلغان سۆزۈمگە.
ئىچتىم، رەيھان مۆلۈلدەپ قاراپ،
تىكىلسەمۇ شۇتاپ كۆزۈمگە.

ئىچتىم ئۇنى ئېگىز كۆتۈرۈپ،
قالدۇرماستىن ھەتتا بىر تېمىم.
يايراپ كەتتى سەمەت شادلىقتىن،
تۇرۇپ قالدى رەيھان بولۇپ جىم.

سۇرتۇپ تۇرۇپ ئاستا لېۋىمنى،
— ئەمدى قانداق، بولدىمۇ؟ — دېدىم.
دېدى سەمەت: — ئىچىمىز يەنە،
قالمىغاي بۇ شېشىدە تېمىم.

بۇ چاغ ئۇنىڭ كونا كەيپىگە،
يېڭى كەيپ ئۇلاشقاندى.
ئېغىزىدا چايىنىلاتتى گەپ،
كۆزلىرىمۇ تورلاشقاندى.

دېدىم: — ئىچسەك ئىچەيلى، لېكىن
پايدىسىنى سۆزلەپ بەر بۇنىڭ.
دېدى سەمەت: — شۇدۇر پايدىسى،
كۆتۈرۈلۈپ قالىدۇ كۆڭلۈڭ.

— زېيىنچۇ؟ — دېدىم ياندۇرۇپ،
قويۇپ سوئال ئۇنىڭغا دەرھال.
دۇدۇقلىدى بېرەلمەي جاۋاب:
— ھە، بۇ....ھە، بۇ....ئۆزۈڭ بىلىپ ئال.

— بىلسەم، سېنىڭ تارتقان زېيىنىڭ
بولدى بارلىق كىشىدىن تولا.
قانچە ئىدى پۇلۇڭ، ھە، ھازىر
قالدى قانچە؟ شۇنىلا ئويلا.

ياپراپ كەتتى رەيھان بۇ ئۆۋەت،
تاپقىنىمغا كۆڭلىدىكىنى.
لېكىن گەپكە سالماستىن قوشۇق،
قىلدى ئىما قىستاڭ دەپ ئۇنى.

قىستىدىم مەن ئۇنى توختىماي،
شۇ تەرىقە سوئال ياغدۇرۇپ.
سالغىنىچە بېشىنى تۆۋەن
تۇرۇپ قالدى چوڭقۇر ئويلىنىپ.

كېيىن ئاستا كۆتۈردى - دە باش،
پىچىرلىدى لەۋلىرى ئاران.
دېدى: — كۆپتۇر تارتقان زېيىنىم،
دېمىسەمۇ ئۇ ساڭا ئايان.

شۇ تەۋەررۇك ئاتا مىراسنى،
چېچىپ بولدۇم، ئۇنى بىر دېمە.
توشىماسكەن ئەسلا ھەرقاچان،
بەتخەج مەيخور ئۇچۇن ھېچنېمە.

ئۆيلەنگىنىم قاپتۇ ناھايىتى،
رەيھان بىلەن تونۇشۇپ ئۇچاغ.
گەر بولمىسا، قەلبىمدە مېنىڭ،
قالارمىكەن بىر ئۆمۈرلۈك داغ.

ماختىنىمەن رەيھان بىلەنلا،
كۆڭگىنىڭچۈن خۇيۇ پەيلىمگە.
گەرچە توسۇپ باقسىمۇ تالاي،
باقمىغانمەن ئۇنىڭ مەيلىگە.

كەلدىڭ بۇگۈن دوستۇم ئۇشتۇمتۇت،
ياق، يەتكۈزدى سېنى خۇدايىم.
سۆزلىرىڭدىن يىغدىم ئېسىمنى،
باش ئېگىمەن ساڭا مۇلايىم.

تاشلاپ ئەمدى ھارىقخورلۇقنى،
يار قىلىمەن ئىشنى — ئەمگەكنى.
ئىسپاتلاشقا سۆزۈمنى ساڭا
تۇتقۇزىمەن مانا بۇ چەكنى.

ئەڭ ئاخىرقى مىڭ يۈەن پۇلۇم،
پۇتۇلگەن بۇ چەككە نەقمۇ نەق.
ئىككى يىلسىز ئالمايمەن سەندىن،
ئىشلەپ تېپىپ خەجلەيمەن مۇتلەق.

— ياشا، — دېدىم تولۇپ شادلىققا،
ھاياجاندىن يايرىدى تېنىم.
ھاياجاندىن رەيھان تۆكتى ياش،
شادلىق يېشى ئاقتى بىتىنىم.

بەشىنچى باب

كاسىرنىڭ سېھرى

ئۆتتى شۇندىن بۇيان تالاي كۈن،
چېلىقمىدى سەمەت كۆزۈمگە.
خۇشال ئىدىم، تەدبىرىم مېنىڭ
ئېرىشىپتۇ دەپ زور ئۇنۇمگە.

نېمە بىلەي خىياللىرىمنىڭ
ئۆز - ئۆزۈمنى ئالدىغىنىنى.
نېمە بىلەي هاراقكەشلەرنىڭ
ۋەدىسىنىڭ يالغانلىقىنى.

كېلىپ رەيهان تۆكتى ئۆكسۈپ ياش،
ئەيلەپ ئۇنىڭ قىلمىشىنى پاش.
ئەكەتكەنمىش ئۇنى ئۆيىدىن،
ئالا كۆڭلەك، كەپكىلىك تۆت ياش.

ئىككى هەپتە بوپتۇ، تېخىچە،
يوقمىش ئۇنىڭ هالىدىن خەۋەر.
ئاڭلىشىچە، يەپ - ئىچىپ ئۇلار،
يۈرەرمىشكەن شەهەرمۇ شەهەر.

تۇرۇپ قالدىم بىلەلمەستىن ھېچ،
رەيھانگۈلگە نېمە دېيىشنى.
ئوڭشايمەن دەپ ئۇنى ئالدىراپ
بۇزۇپتىمەن ھە، مانا ئىشنى.

ئەمدى نېمە قىلىشىم كېرەك،
ئاكا نېمە دېيىشىم كېرەك.
ئۆزۈم بۇزۇپ قويغان بۇ ئىشنى
قانداق قىلىپ تۈزىشىم كېرەك.

بېسىپ چەكسىز خىجالەتچىلىك،
تۇرۇپ قالدىم ئويلىنىپ ئۇزاق.
تاللاپ ئاخىر ئاسان بىر يولنى
بەردىم ئاكا تەسەللى مۇنداق:

— ئات ئايلىنىپ ئوقۇرنى تاپار،
قونار كېلىپ بۇلبۇلمۇ گۈلگە.
گەرچە چىقىپ كەتسىمۇ سەمەت،
كېلەر يەنە ئايلىنىپ ئۆيگە.

قولۇمدىدۇر مىڭ يۈەنلىك چەك،
قىلالماس ئۇ بىزنى بەتخەجىلىك.
پۇل تېپىشنىڭ كويىدا بەلكىم،
يۈرگەندۇر ئۇ ئىشلەپ تېجەشلىك.

تاپشۇرسەن سىزگە بۇ چەكنى،
قىلسا داۋام ئەگەر خۇيىنى.
بولسۇن بۇچەك چەكلەش تەدبىرى،
كونا يولدىن توسۇشقا ئۇنى.

ئىشلىمەستىن چىشلەيمەن دېسە،
بەرمەك ئاگا ھەتتا بىر ياماق.
ئىشلەپ تېپىپ قىلسۇن خىراجەت،
مەيلى ئىچسۇن ۋە يېسۇن تاماق...

سۆزلىگەنچە كەتتىم قىزىشىپ،
تەدبىرلىرىم كۆچ بېرىپ تولۇق.
چەكلەش،
چەكلەش،
چەكلەشلا پەقەت،
بۇ ئىش ئۈچۈن ئىدى بەك يوللۇق.

رەيھانغىمۇ كىردى خېلى كۈچ،
كۆزلىرىدە ئويناپ كەتتى نۇر،
شۇنىڭ بىلەن تۈگىدى پاراك،
تەدبىرىمىز بەردى زوق، ھوزۇر.

× ×

ئۆتۈپ شۇندىن كېيىن ئىككى ئاي،
بولدى پەيدا بىزنىڭ سەمەت باي.

ئەسكى چاپان، ئەسكى پەخەيدە،
كۆرۈپ ئۇنى قالدىم تونۇماي.

چىگىشلەشكەن ئۇنىڭ ئۇستىگە،
رەتسىز ئۆسۈك چېچى قامقاقتەك.
بۇخسار يەنە تېنىدىن بەتبۇي،
چىرىپ كەتكەن قارا پاتقاقتەك.

دەپتىمەن شۇ تۇرقىغا قاراپ،
مەھبۇسمۇ بۇ تۈرمىدىن قاچقان؟
ياكى بىرەر تۇرالغۇسى يوق،
ھەريان كېزىپ يۈرگەن سەرگەردان.

كېيىن تونۇپ ھەيرانلىق بىلەن
ئىشەنمەستىن قالدىم كۆزۈمگە.
سىياقىدىن تېنىم ئەيمىنىپ،
توۋا، توۋا، دېدىم ئۆزۈمگە.

يەتتى بولغاي ئۇنىڭ نەزەرى
مېنىڭ بۇنچە ھەيرانلىقىمغا.
دېدى: بەرگىن ھېلىقى چەكنى.
ھەيران بولماي ۋەيرانلىقىمغا.

دېدىم شۇئان دەرھاللا كېسىپ،
بولماس ھازىر چەك ساڭا نېسىپ.

ئالدى بىلەن لەۋزىڭنى ئاقلا،
ئىشلە راسا ئىككى يېل بېسىپ.

تەلۋىلەرچە كۈلدى ـ دە، دېدى:
— ساقلىشىڭغا قالمىدى ھاجەت.
يېزىلغىنى خەجلىنىپ بولدى،
قۇرۇقدالغان ئاق چەك ئۇ پەقەت.

ھەيرانلىقىم ئېشىپ چېكىدىن،
دېدىم: — سەمەت، بىلىمەن سېنى.
جاندىن ئۆتتى ئالدامچىلىقىڭ،
دېمە يەنە ئالدايمەن مېنى.

— مەيلى ئالداي، مەيلى ئالدىماي،
قايتۇرۇشۇم كېرەك چەكنى مەن.
ئىشەنمەڭ بانكىغا بېرىپ،
قىل سۇرۇشتە، يۇرگىن مەن بىلەن.

ئۇنىڭ بىلەن تەگەشكىنىمچە،
ۋە كەينىدىن ئەگەشگىنىمچە.
باردىم ئاخىر بانكىغا يېتىپ،
ئېنىقلاشقا كاسسىرنى تېپىپ.

كاسسىر يىگىت قويدى ئالدىمغا،
ئاق ھۆججەتتىن بىر قانچىسىنى.

ھەممىسىدە ئالدىن ئالغان پۇل،
قويغان سەمەت ئۆز ئىمزاسىنى.

ئاندىن يىگىت ئالدى سەنپەننى،
بىر - بىرىگە قوشۇلدى ئۇرۇق.
بىر ھازالىق چاقۇر - چۇقۇرلار،
مىڭ يەننى كۆرسەتتى تولۇق.

شۇ مىڭ يەن ئاللىقاچانلا،
ئۇشبۇ چەكتىن كەتكەندى چىقىپ.
نېمە دەيمىز سىركچىلارنىڭ
ئويۇندەك بۇ ئىشقا بېقىپ؟!

دەرسىز بەلكىم بۇ ئىش خىلاپقۇ،
مالىيىنىڭ قائىدىسىگە؟
شۇنداق، لېكىن دەندىگەن كاسسىر،
سەمەت يايىنىڭ ئائىلىسىگە.

بۇندا ئۆتكەن تالاي سورۇننىڭ
بولغان قىزغىن يېقىن مېھمىنى.
شۇ يېقىنلىق شاراپىتىدىن
كۆرسەتكىنى ئايان سىھرىنى.

ئۆز سىھرىنىڭ زىيانلىقىنى،
بىلمەمدىكىن بۇنداق قاياشلار؟!

قورۇتتىغۇ سەمەتنى ئاخىر،
ئەنە شۇنداق «كۆكۆل ئاياشلار»!

شۇ سەۋەبتىن كەتتى بىكارغا،
سەمەت ئۈچۈن چاپقان كەتمىنىم.
ئەمدى قانداق ئالىدىكىن كۈن،
مېنىڭكى بۇ بەتخەج دەردمىنىم؟

خاتىمە

تۈگىمىشى بىلەن سەمەتنىڭ،
بولدى تامام ھېكايىمىز مۇ.
تېپىپ بۇندىن تولۇق قانائەت،
«ئۇھ» دېگەنسىز كىتابخان سىز مۇ؟

ياق، بىلىمەن ھازىر سىز ئۈچۈن
ھەل بولمىغان ئىشلار تېخى بار.
— ھالى نەچۈك سەمەتنىڭ ھازىر؟
قىلىڭ، دەيسىز، ئۇنىمۇ ئىزھار.

دەيمەن بۇنى قىلماققا ئىزھار،
كۆپ سۆزلەشنىڭ قالمىدى يولى.
چۈنكى تامام بولدى سەمەتنىڭ،
ئاھ! ئارام بەرمىگەن پولى.

تۆگەش بىلەن ئاشۇ پۇللىرى،
ئارام تاپتى ئۇنىڭ ئۆزىمۇ.
ئارام تاپتى رەيھانەمۇ، تۆندە
ئۇيقۇ كۆرەر بولدى كۆزىمۇ.

ئارام تاپتى كېچە ۋە كۈندۈز،
ئۆزۈلمەستىن كېلەر مېھمانلار.
تىندى چاچقۇ تېرىشىپ پات ـ پات،
كۆكنى چۇلغار قىزغىن چۇقانلار.

كۈلكىلىرى تىندى مەيسىرىگەن،
دوقمۇشتىكى بىكارچىلارنىڭ.
كىرىپ ئاستا قىسىلدى سەمەت،
ئارىسىغا ئەنە شۇلارنىڭ.

ئەمدى كۆڭلۈم تىندى سەمەتتىن،
بىراق ئۆزگە بىر غەمنى يەيمەن.
پۇل تاپقانلار بىزنىڭ سەمەتنى،
ھەرگىز دوراپ قالمىسا دەيمەن.

欠　　婚（维吾尔文）

吐尔干·夏吾东著

责任编辑：亚生·伊明

新疆青少年出版社出版

（乌鲁木齐市建设路九号）

新疆新华书店发行　新疆奇台县印刷厂印刷

787×1092毫米　32开　4.5印张

1989年3月第1版　1990年8月第1次印刷

印数：1——2，250

ISBN7—5371—0410—7/I·199　定价：1.10元

مۇقاۋىسىنى ۋۇشاۋلەن ئىشلىگەن

ISBN7-5371-0410-7/I・199

باھاسى: 1.10 يۈەن (民文)